

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro Dějiny umění

Bakalářská práce

Anna Fulíková

Josef Hakl (1899 - 1969), architekt a stavitel, v kontextu dobové tvorby
Josef Hakl (1899 - 1969), architect and building enterpriser, a comparison
with other contemporary work

Praha 2014

Vedoucí práce: Ing. Petr Macek, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 18. srpna 2014

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova (česky)

vila, architektura, Černošice, funkcionalismus, moderna, rodinný dům

Klíčová slova (anglicky):

villa, architecture, Černošice, functionalism, modernism, family house

Abstrakt (česky)

Josef Hakl (1898-1969) působil jako architekt a stavitel na území dnešního města Černošice u Prahy, do jehož tváře se významně podepsal. Stavěl rodinné domy, ale participoval i stavbách veřejných jako je pošta a sokolovna. Spolupracoval s významnými architekty, kteří v Černošicích vytvořili jen jednu či dvě realizace, jako byli Karel Stráník, který měl možnost učit se v pařížském ateliéru Le Corbusiera, Miloš Hořejš, jehož vlastní vila patří mezi černošické nejkrásnější domy, či Jaroslav Fröhlich, který je úzce spjatý s budovou černošické sokolovny. Josefa Hakla tato spolupráce ovlivnila, některé motivy však předběhl ve své vlastní tvorbě. Významným zdrojem je vlastní propagační katalog Josefa Hakla, kterým se sám podnikatel snažil ukázat šíři svého řemesla. Tato bakalářská práce se ovšem snaží vypátrat i další, v katalogu nepublikované stavby, a předvést dílo významného černošického rodáka v celku a zmapovat především vývoj jeho díla formou katalogu.

Abstract (in English):

Josef Hakl (1898-1969) was an architect and builder in the area of today's Černošice near Prague, whose appearance he greatly influenced. Apart from family estates, he participated in public projects such as the local post office or gym. He cooperated with significant architects that only completed one or two of their structures in the area, such as Karel Stráník, who had the opportunity to learn in the Paris atelier of Le Corbusier; Miloš Hořejš, whose own villa belongs to Černošice's most beautiful houses; or Jaroslav Fröhlich, who is closely connected to the building of the local gym. Josef Hakl was influenced by this collaboration, although he surpassed some of the motives in his own work. What served as an important source of this paper was a promotional catalogue of Josef Hakl, in which the author himself attempted to demonstrate the scope of his craft. However, this dissertation also aims to research other unpublished structures; to present the work of this renowned Černošice native as a whole; and to map its evolution in a catalogue form.

Obsah

1. Úvod	6
2. Historie villegiatury v Černošicích	8
3. Josef Hakl a jeho firma	9
3.1. Biografie Josefa Hakla	9
3.2. Konkurenti Josef Hakl a Václav Majer	11
4. Reprezentativní katalog staveb Josefa Hakla	12
4.1. Jakesch	13
4.2. Sojka-Fous	15
4.3. Novák	18
4.4. Hakl	21
4.5. Pošta	25
4.6. Kopáč	27
4.7. Čermák	31
4.8. Aixner	33
4.9. Sokolovna	35
4.10. Všetička	38
4.11. Wunsch	41
4.12. Hořejš	43
4.13. Kopáč	47
5. Úplný soupis Haklových staveb	49
6. Závěr	54
7. Prameny a literatura	55
8. Seznam obrazových příloh	56

Obr. č. 1. Josef Hakl na zahradě své vlastní vily, po 1931

1. Úvod

Architektonické a stavební tvorbě Josefa Hakla se věnuji již od prvního ročníku bakalářského studia. V rámci předmětu Úvod do stavebně-historického průzkumu jsem se pokusila na základě vlastního reklamního katalogu Josefa Hakla, který mapuje jeho práce mezi léty 1927-1934, nalézt v prostoru města Černošice dané stavby a stručně popsat jejich současný stav. V katalogu nejsou uvedeny adresy, pouze název stavebníka a lokalita, dnes již neplatné místní termíny. Současné město Černošice vzniklo v roce 1955 sloučením osad Horní Černošice, Dolní Černošice a Dolní Mokropsy¹. Pokoušela jsem se tedy staveb dopátrat pouze podle dobových fotografií v katalogu, které jsem srovnávala s reálnými stavbami. S výjimkou tří staveb se podařilo domy vypátrat, dodat současné adresy a krátce popsat, jak se za téměř sto let změnily.

V rámci bakalářské práce jsem pokročila dál. Při jsem počítala se zdrojem informací z archivu stavebního úřadu města Černošice, to je ale možné pouze s plnými vůlemi současných majitelů, které se mi získat nepodařilo, zejména proto, že mým hlavním zájmem bylo nalézt vily v katalogu neoznačené a doplnit tak mozaiku Haklovy tvorby o další střípky.

¹ Kuča Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2002, s. 475

K dobovým plánům se mi podařilo dostat skrze archiv Berní správy na Smíchově, které se musely po výstavbě každé novostavby předkládat plány. Ty mají často razítko stavitele². Ve své práci se zaměřuji na Černošice, proto jsem prošla kartony příslušící k bývalým částem Černošic: Dolním Černošicím, Dolním Mokropsům, Horním Černošicím. Haklova tvorba mimo Černošice není známá.

Problémem při archivních rešerších byla katalogizovaná stará čísla popisná, které bylo nutno převádět na nová čísla. Zatímco v obci Dolní Mokropsy se seznam přečíslovaných staveb dochoval, v obci Horní Černošice bylo nutno popisná čísla převádět mechanicky podle staré mapy z počátku 30. let 20. století a následně hledat v mapách na internetu či přímo v terénu.

Mé bakalářské práci předcházela průzkum Haklových realizací, kdy jsem ověřovala současný stav staveb, dokumentovala je a přesně stvabu lokalizovala v mapě. Výsledky této práce reprezentuje tabulka v závěru a mapa s očíslovanými stavbami.

Ve své práci navazuji na diplomovou práci a s ní spojený výzkum Mgr. Šárky Koukalové *Moderní architektura města Černošic* z roku 2008. Jde o nejucelenější práci, která se touto oblastí zabývá. Autorka se zaměřuje na nejkvalitnější realizace, které byly v Černošicích vystavěny, Josefa Hakla zmiňuje, ale běžná tvorba pro její výzkum nebyla podstatná. Zastavuje se ovšem u staveb, na kterých Haklova firma spolupracovala jako Novákova vila, Hořejšova vila, budova sokolovny či pošta. V textu je zmíněna i Kopáčova vila v Dolních Černošicích, která ovšem dnes patří na území Prahy, proto se jí autorka podrobněji nezabývá. Mezi 100 staveb, které autorka podrobněji zkoumala, patří i Haklova vlastní vila. Svou práci jsem s Mgr. Šárkou Koukalovou konzultovala a její „*Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století*“, který vypracovala v rámci Národního památkového ústavu - územního odborného pracoviště středních Čech v Praze³ pro mne byl velice inspirující.

I další práce, které se architektury 20. století dotýkají, jsou zaměřeny na pár nejvýznamnějších realizací. Kniha *100 staveb, moderní architektura Středočeského kraje* od kolektivu autorů zmiňuje v oblasti dnešních Černošic letní domek Františka Frölicha, Kratochvílovu vilu od Jana Kotěry, víkendový domek rodiny Novotných⁴ od Karla Stráníka a Hořejšovu vilu od Miloše Hořejše, z čehož na posledních dvou stavitel Hakl spolupracoval, pouze jako zhotovitel. Obdobný obsah mají souborné knihy jako *Vily středočeského kraje*.

² Je nutné počítat s určitou chybovostí výzkumu, protože Hakl své plány razítkuje „Josef Hakl – architekt a stavitel“. Pouze z plánové dokumentace nelze vždy vyčíst, zda spolupracovala pouze Haklova firma, či Hakl

³ Koukalová Šárka, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století* (výzkumný záměr v digitální a tištěné podobě), Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

⁴ Jde o Novákovu vilu, v publikaci je ovšem pojmenovaná jako Novotného vila.

Spolupracovala jsem i s místní kronikářkou Milenou Křížovou a pamětníkem Janem Kloboučnickem. U většiny vil jsem se pokoušela kontaktovat majitele, které jsem žádala alespoň o lepší nafocení domů z exteriéru. Zvláště zdařilá byla spolupráce s majitelkou Kopáčovy vily Evou Kopáčovou, majitelkou Hořejšovy vily či se současnými majiteli vlastní vily Josefa Hakla.

Cílem práce bylo doplnit Haklův vlastní katalog o další stavby, pokusit se rekonstruovat vývoj Haklovy tvorby a vyselektovat typické znaky, které se na jeho stavbách opakují. Zároveň srovnat jeho samostatnou tvorbu s tvorbou architektů, na jejichž stavbách působil Hakl pouze jako podnikatel a zhotovitel.

2. Historie villegiatury v Černošicích

Černošice leží v širokém údolí Berounky na jihu od Prahy, svíraném strmými zalesněnými srázy. Potok Švarcava přitékající z náhorní plošiny od vsi Kuchař, dělí aglomeraci na dvě nestejně velké části. Menší severní část, prudce stoupající nad údolí, představují původní Horní Černošice. Větší jižní část v oblouku Berounky zaujímá Stará a Nová Vráž a dole při řece Dolní Mokropsy. Pod Horními Černošicemi leží na druhé straně víska Dolní Černošice.⁵

Historie města Černošice sahá do 12. století, kdy oblast patřila do majetku Kladrubského kláštera, v roce 1292 pak přechází pod klášter zbraslavský. Od roku 1854 se objevuje označení Horní Černošice, spojený s osídlení kopce Horka. Osadou obce jsou pak Dolní Černošice. V roce 1955 vznikají jednotné Černošice spojením Horních Černošic, Dolních Černošic (ty jsou od roku 1974 vyčleněny jako součást Prahy) a Dolních Mokropes. V roce 1969 se z Černošic stává město.⁶

Zemědělský charakter uvedených lokalit i stylu života zdejších obyvatel převládal až do druhé poloviny 19. století. K rozvoji obcí, stejně jako u podobných příměstských lokalit, přispělo otevření České západní dráhy v roce 1862. Dlouho však bylo zemědělství hlavním nebo vedlejším povoláním téměř všech zdejších obyvatel. Jádrem obyvatelstva byly silné rody, které po staletí sídlily v téže osadě⁷.

Významnou část Černošic, v které se vilová architektura rozvíjela, tvoří tzv. Horka. Zastavovací podmínky na tuto oblast byly schváleny v červenci roku 1913 a doplněny a schváleny v březnu roku 1914. Horka původně patřila majiteli zbraslavského panství baronu Cyrilu Bartoňovi z Dobenína, který ji nabídl obci k parcelaci v roce 1912. Obecní starší tehdy nabídku nepřijali. Bartoň dal vypracovat projekt parcelace Horky černošickému staviteli Václavu Majerovi,⁸ stavební úřad ovšem

⁵ Kuča Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2002, s. 476

⁶ Kuča Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2002, s. 475

⁷ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s.34.

⁸ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s.34.

tehdy nabídku nepřijal. Parcelace byla dokončena až po první světové válce, kdy byla v roce 1932 byla část „Horky“ majiteli zbraslavského panství vyvlastněna s tím, že třicet tři parcel bylo přiděleno na rodinné domky pro sociálně slabé rodiny. Větší část pozemků Cyril Bartoň z Dobenína prodal z tzv. „volné ruky“. Od počátku se zde ustavilo družstvo, které požádalo o přidělení pozemků. Přidělovalo se ve dvou etapách, nejprve dolní část, později horní a zadní část. Družstvo v počtu 40 –50 členů existovalo asi 8 let. Zaniklo, protože někteří členové družstevně stavět nechtěli (když stavěli sami, vyšla jim stavba levněji). V první etapě stavěli hlavně dělníci, řemeslníci a malí úředníci. Jinak tomu bylo v etapě druhé, kde převládali majetnější pražští stavebníci. Družstvo se dohodlo s obcí i na výstavbě silnice na vlastní náklady.⁹

Poměrně pozdní rozvoj lokality (oproti Všenorům nebo Roztokám) byl dán konzervativním zemědělským charakterem zdejších vsí, které měly pro hospodaření výhodnější podmínky (osluněnou jihovýchodní stranu širokého úrodného údolí). Velkým impulsem pro rozvoj výletního ruchu i výstavbu letních domů se stala snadná dostupnost, ale i příhodné umístění železnice, která nevytvořila bariéru mezi řekou a zástavbou jako v případě Všenor, Dobřichovic, Řevnic a Roztok, díky čemuž zde byly zakládány v období první republiky veřejné i soukromé říční lázně (Majerovy, Křížovy, Jedličkovy a Šeborovy lázně, lázně na ostrově patřící k penzionu Steimar, lázně Okrašlovacího spolku apod.).¹⁰

Vilová zástavba se rozvíjela podél hlavních dopravních tahů (Tiché údolí, dnešní Karlštejská ulice) a ulic, které sledovaly zpravidla vrstevnice nebo tvořily jejich propojení kolmo ke svahu, dále podél trati, v blízkosti řeky a postupně i ve svazích. Původně samostatné obce se vilovou zástavbou propojily. Do poloviny 50. let vznikla na celém území téměř souvislá aglomerace, ráz skutečného města však Černošice nikdy nezískaly, mají charakter vilového předměstí.¹¹

3. Josef Hakl a jeho firma

3.1. Biografie Josefa Hakla

Narodil se 27.6.1898 v Horních Mokropsech jako syn mistra pokrývače Aloise Hakla a Marie Haklové, rozené Hamrové.

⁹ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s. 37

¹⁰ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s.34

¹¹ Kuča Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2002, s. 476

Vyučil se zedníkem a získal titul zednický mistr. Dále pokračoval ve studiu na Státní průmyslové škole na Smíchově v Preslově ulici čp. 25, která dodnes plní svůj účel¹². Dosáhl stavitelských zkoušek, zřejmě po vykonání praxe u stavitelské firmy, kterou se nepodařilo dohledat. Lze ovšem předpokládat, že by jí mohla být firma architekta a stavitele Josefa Sochora v Praze. Tento závěr se nabízí na základě nalezených fotografií Hotelu Wilson¹³. Na nich je zobrazený hotel při výstavbě, dále pak zřejmě reklamní pohledy, zachycující konečný stav¹⁴. Josef Hakl se na fotografiích zřejmě objevuje také.

V roce 1924 se oženil s Miladou Cvrkovou z Dolních Černošic¹⁵. Přibližně v tuto dobu založil i svou firmu. První nalezený projekt pro stavebníka Adolfa Skopce pochází z roku 1926 a je již označen razítkem „Josef Hakl, architekt a stavitel“. Je velmi pravděpodobné, že této realizaci předcházeli další stavby, o kterých bohužel nevíme. Reklamní katalog, který Josef Hakl sám vydal, začíná rokem 1927.

Svou vlastní vilu si Josef Hakl postavil roku 1930 v Karlštejské ulici čp.264, kam přesídlil i svoji firmu. Kde přesně sídlila předtím, bohužel není známo. Vila byla v majetku rodiny do roku 1970, dnes ji vlastní rodina Urbanova.

Na zahradě vily měl i malý sklad nejzákladnějšího materiálu¹⁶. Velký sklad nepotřeboval, materiál skládal přímo na stavbě konkrétního objektu. Naopak jeho současník, stavitel Václav Majer, si u své vlastní vily zřídil sklad všeho materiálu, jak dokládají dobové fotografie. Hakl měl údajně i jen jednoho stálého zaměstnance, svého asistenta, zbytek lidí najímal přesně na míru aktuální zakázce, na jednu stavbu až 20 dělníků, jak uvádí pamětník Jan Kloboučník. Katalog dokládá, že Josef Hakl si vytvořil v okolí velice propracovanou síť místních dodavatelů a dělníků, věnoval jim tak i značnou část svého katalogu „Naši dodavatelé“. Ta je uvedena slovy: „Řemeslné práce a dodávky stavebního materiálu provádějí pouze osvědčené firmy. Jejich solidní spoluprací byly veškeré uvedené stavby zhotoveny. Závody jejich v insertní části uvedené, doporučuji veřejnosti.“ Pro některé z nich dokonce stavěl vily. Příkladem může být František Hemerka, který vlastnil závod lakýrnický a písmomalářský v Dolních Mokropsech a pro kterého Josef Hakl postavil vilu v roce 1928.

Firma Josefa Hakla byla činná až do roku 1939. Druhá válka zbrzdila stavební činnost v příměstských lokalitách. Úplně poslední nalezený projekt pro paní Traplovou z Horních Černošic pochází z roku 1941.

¹² Jednalo se o nižší průmyslovou školu. Založena roku 1901.

¹³ Z torzovitě pozůstalosti Josefa Hakla

¹⁴ Hotel Wilson, původně v Hooverově ulici čp. 12/95

¹⁵ Milada Cvrková, narozena 1903. Její rodiče vlastnili jednu z černošických plováren „Lázně u Cvrků“, které byly v provozu od 20.let. Milada byla celý život v domácnosti.

¹⁶ Drobné dřevěné stavby se dodnes dochovaly.

Po válce již Josef Hakl svou podnikatelskou činnost neměl možnost obnovit. Od roku 1945 byl zaměstnán jako rozpočtář u stavebních firem. Naposledy byl zaměstnán v Potravinoprojektu, odkud roku 1964 odešel do důchodu. Zemřel 9.1.1969.

Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách se o něm bohužel nezmiňuje.

3.2. Konkurenti Josef Hakl a Václav Majer

Na území Černošic působilo několik místních stavitelů, ovšem rozhodující vliv měli Majer a Josef Hakl. Pražský stavitel Václav Nekvasil, syn známého stavebního podnikatele Otakara Nekvasila, kteří v Černošicích vlastnili letní sídlo, výstižně (i když poněkud s nadsázkou) poznamenal, že černošickou architekturu charakterizuje „*raný majerismus*“ a „*pozdní haklismus*“.¹⁷

V počátečním vývoji villegiatury převládala produkce stavební firmy Václava Majera. O staviteli Václavu Majerovi (29.6.1875 Horní Černošice-30.6.1942 Horní Černošice) se dochovalo velmi málo údajů. Důvodem je také skutečnost, že Majerovi potomci v 70. letech 20. století spálili rozsáhlý rodinný archiv s veškerými podklady a plánovými dokumentacemi. Z životních údajů víme pouze to, že byl synem Josefa Majera, domkáře z Horních Mokropes.¹⁸ V Encyklopedii architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách je krátká zmínka, že 26.6.1907 obdržel stavitelskou koncesi v Černošicích, později 1.3.1913 v Praze na Novém Městě.¹⁹

Výzkum Mgr. Šárky Koukalové se dotkl i stavební produkce Václava Majera a částečně o ní vypovídá. Jeho stavební tvorba začíná dříve než Haklova, přibližně kolem roku 1903 a sahá do roku 1939, stejně jako Haklova. Stejně jako Josef Hakl stavěl Václav Majer jak podle vlastních projektů, tak podle návrhů dodaných stavebníky. Z plánové dokumentace se dozvídáme, že jeho firma stavěla rodinný dům čp. 242 Dr. Viktora Vojtěcha ve stylu geometrické moderny od architekta Františka Roitha, funkcionalistickou vilu čp. 316 od Ervína Katony nebo vilu čp. 367 z roku 1939 pro senátorku Františku Plamínkovou od dvojice autorů Martina Reinera a Julia Landsmanna v romantickém stylu pozdního funkcionalismu.²⁰ V samotné tvorbě Václava Majera je možné rozpoznat kolísavou architektonickou úroveň, nevybočující z vyššího průměru. Před první světovou válkou zastával konzervativní přístup v projektování rodinných domů (ve „švýcarském stylu“

¹⁷ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s.82

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, s. 394

²⁰ Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

(Heimatstil) a stylu historizujícího eklektismu). Po polovině 20. let 20. století projekty Václava Majera výrazně ovlivňuje prvorepublikový modernismus.²¹

Zajímavé srovnání přináší vlastní dům Václava Majera čp. 65 z roku 1938. Členitý dům se vyznačuje složitějším půdorysným řešením, s rozdělením do dvou traktů. Na západní straně je obslužný trakt včetně kanceláře stavitele a na jihovýchodě obytný trakt s verandou v přízemí a výrazným balkónem v délce celého průčelí v patře. V interiéru se uplatňují vlivy funkcionalistických prvků interiéru, například trubková konstrukce zábradlí schodiště s dřevěnými výplněmi. Členitost prvková i půdorysná je typická pro obě vlastní vily místních stavitelů.

Před stavbou vlastní vily v roce 1938 sídlila Majerova firma ve vile Lovrana čp. 69 v prostoru mezi tratí a řekou. Dochovaly se i dobové snímky zachycující Majerův stavební dvůr, který upoutá svou rozlehlostí. Josef Hakl oproti němu stavební dvůr nikdy neměl, najímal řemeslníky přímo na konkrétní realizace. Pouze nejzákladnější materiál skladoval v zadní části své zahrady, jak uvádí pamětník Jan Kloboučník. Dále dodává, že Josef Hakl měl pověst poctivé řemeslníka, který dobře odvede svoji práci i za cenu malého či dokonce žádného zisku. Stávalo se údajně, že Josef Hakl donutil své zaměstnance realizaci několikrát předělat, než byl s výsledkem spokojen. Jak dokládají dobové plány, Hakl často prováděl i adaptace a rekonstrukce. Předpokládáme tedy, že si ho stavebníci najímali, aby dodělal práci jiný architektů. Jan Kloboučník uvedl, že Josef Hakl přijímal všechny zakázky, na rozdíl od Václava Majera, který si své realizace více vybíral. V plánové dokumentaci byly nalezeny i případy, kdy Josef Hakl zpracovával pouze plány.

Josef Hakl, jak vyplývá z plánů i jak uvádí kronikářka Milena Křížová, byl přesvědčen, že Černošice zůstanou pouze výletním letoviskem a tak své domy koncipoval většinou pouze k letnímu pobytu.

Václav Majer a Josef Hakl tvořili v Černošicích ve stejnou dobu, ale údajně si nekonkurovali. Stavební produkce 20. a 30. let byla v této oblasti tak velká, že nebylo nutné soupeřit o zakázky.

4. Reprezentativní katalog staveb Josefa Hakla

Na základě výzkumu staveb Josefa Hakla jsem sestavila kolekci jeho domů, která by měla vykreslovat vývoj jeho tvorby. Každá katalogová karta obsahuje popis původní stavby, změn při rekonstrukcích, hodnocení stavby v rámci díla Josefa Hakla a je doplněná o fotografii současného stavu, dobových plánů a případně i dobové fotografie.

²¹ Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008, s.83

Název objektu: **Obytný dům pro pana Zdeňka Jakesche v Dolních Mokropsích**

Adresa	Doktora Janského 433
Architekt	Josef Hakl
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	listopad 1927
Realizace	povolení ke stavbě 13. ledna 1928, povolení k obývání 3. srpna 1928
Uvedeno v katalogu	ne
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 2. Současný stav domu Zdeňka Jakesche

Popis:

Dům se nachází v blízkosti trati přímo u hlavní silnice mezi Černošicemi a Mokropsy. Pozemek podélného tvaru je lehce svažité směrem k trati, stavba je umístěna v jeho střední části. Půdorys domu je téměř čtvercový s připojenou hmotou verandy, která vyčnívá najižní straně, a hranolový rizalit schodiště na straně západní. Budova je patrová s částečně zapuštěným suterénem, vyvýšeným přízemím a obytným podkrovím. Střecha je valbová, s velmi krátkým hřebenem. Východní průčelí, směřující do ulice, je dvouosé. Levá osa je akcentována rizalitem, který je v patře zdůrazněn cihlovým zdívem a v podkroví nese balkon. V podkroví je do střechy zapuštěn vikýř s dvěma okny, zakončený plochou střechou. Levé okno v podkroví umožňuje vstup na balkon. Hmoty verandy je k domu přičleněna a nedosahuje korunní římsy, původně byla zastřešena sedlovou střechou, dnes jde o střechu plochou. V suterénu pod verandou je umístěna garáž. Zbýlá průčelí jsou řešena méně honosně, vyplývají z průčelí hlavního. Na západní straně je připojena hmota schodiště s vysokým obdélným oknem. Na východním průčelí jsou okna řešena nejhonosněji, v přízemí trojdílná a dvojdiálná v podkroví. Výrazným výtvarným prvkem je okno ve středu východního rizalitu, které má obloukový tvar. Na budově se střídá cihlová či kamenná podezdívka, zbytek je bíle omítnut.

Vila byla v roce 1989 rekonstruována, ale původní stav byl zachován. Střecha byla vyměněna a přidán vikýř na jižní straně. Do hmoty a podstaty domu nebylo zasáhnuto.

Hodnocení:

Vila Zdeňka Jakesche je typickou ukázkou poměrně vysoké kvality „průměrných staveb“ firmy Josefa Hakla. Stojí na počátku jeho kariéry a již zde můžeme pozorovat poměrně velkou profesionalitu zpracování, kterou nijak nezaostává za stavbami pozdějšího data. Rokem 1927 zřejmě i sám Hakl datuje počátek své samostatné kariéry.²² Vilu Zdeňka Jakesche do katalogu neuvedl, i když můžeme se stavbami v katalogu nalézt styčné body.

Tím je například výtvarný prvek obloukového okna, které je pointou hlavního průčelí. Tvarově stejné okno je použito na vile pro vrchního četnického strážmistra V. Wüschy v Horních Černošicích z roku 1932, tedy v období pomyslného vrcholu Haklovy kariéry a v katalogu uvedená je. Tím podobnosti mezi vilami nekončí: Dalším častým prvkem je vysoké okno, kterým se ven vypisuje hmota schodiště. To je použito jako na vile V. Wüschy, tak dále například na Haklově vlastní vile z roku 1929 či na Hořejšově vile z roku 1933. Oblíbená je i kombinace hladké omítky s cementovým cihlovým zdivem. To Hakl použil na své vile, vile továrníka Jaroslava Kopáče v Dolních Černošicích z roku 1931 či vile pana vrchního odborného rady pana inženýra Květoslava Čermáka v Horních Černošicích z téhož roku. Garáž zapuštěná přímo do hmoty domu ukazuje na prestiž zadavatele a je prvkem, který Hakl také dále využíval. Velmi vysoká valbová střecha, do které jsou vkládány hmoty vikýřů, je dalším výrazným prvkem, Hakl toto řešení používá například na vile pana ředitele Josefa Aixnera z roku 1931. Drobnými detaily, které vkusně doladují celkovou atmosféru stavby, jsou hvězdicově řešené zábradlí balkonu a stejným způsobem ztvárněné přičle ve vchodových dveřích. Na západní straně již v návrhu počítá architekt Hakl s popínavými rostlinami, na které navrhuje dřevěnou konstrukci, které se dodnes bohužel nedochovala.

Rozdělení pokojů na společenské v přízemí a soukromé je pro Haklovy vily typické. Umístění kuchyně vedle obývacího pokoje napovídá, že majitel se obešel bez služby.

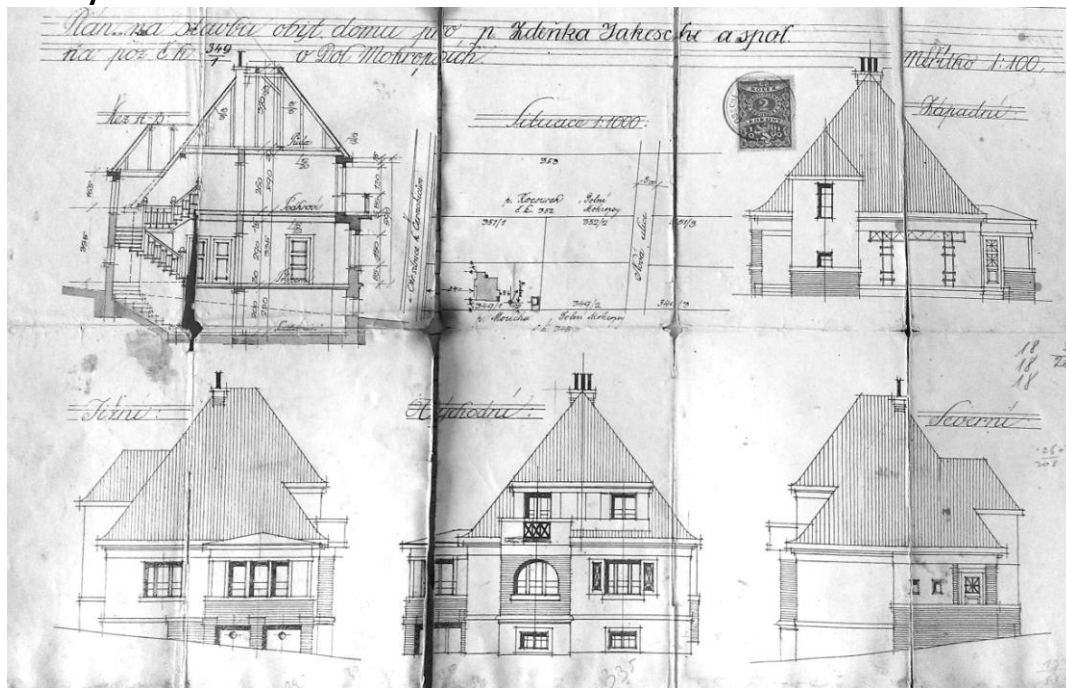
Vila má poměrně uzavřený půdorys, oproti jiným Haklovým vilám, které vynikají značnou členitostí. Jde o jednoduchou stavbu ve stylu geometrického modernismu.

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Dobové plány, Karton č. 111, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Přílohy:

Obr. č.3. Dobové plány domu Zdeňka Jakesche

²² Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, Z provedených prací 1927-1934, 1932

4.2. Sojka-Fous

1929

Název objektu: **Vila pro Františka Sojku a Karla Fouse v Dolních Mokropsích**

Adresa	Na drahách 568	
Architekt	Josef Hakl	
Stavitel	Josef Hakl	
Projekt	1929	
Realizace	Stavba započata 3. 10. 1929, dokončena 1.4.1930, užívání začalo 1.7. 1930	
Uvedeno v katalogu	ano	<p>Obr. č. 4. Současný stav vily pro stavebníky Sojku a Fouse</p>
Typ objektu	Rodinný dům	

Popis:

Stavba se nachází ve vesnici Dolní Mokropsy, která je dnes již součástí Černošic. Pozemek v blízkosti řeky se nachází mimo centrum vesnice a jeho terén je rovný.

Půdorys domu je téměř čtvercový s výraznou hmotou středního obloukového rizalitu a odděleným schodištěm, které vede do druhého nadzemního podlaží domu. Hlavní jižní průčelí je trojosé se středním rizalitem. Rizalit v prvním podlaží vynášejí sloupky, ve druhém patře navazuje veranda a ve třetím patře hmotu zakončuje balkon. Vchod je k domu připojen na západní straně, od úrovně terénu vedou schody do druhého nadzemního podlaží, střecha vchodu je řešena jako balkon. První nadzemní podlaží je řešeno podezdívkou kombinovanou z cementových cihel a kamene. Druhé a třetí nadzemní podlaží jsou omítnuta. Římsa trnože je z režného zdiva. Parapetní římsa druhého podlaží obíhá všechna okna a rizalit, parapetní římsa třetího podlaží je zcela průběžná. Korunní římsa je placková a dosedá na ní mansardová střecha. Do ní jsou vloženy dva vikýře s půlkruhovými okny. Pod korunní římsou je umístěn nápis „Růža“. V původních plánech se počítá s dvěma komíny, ale již v katalogu vidíme, že byl zhotoven pouze jeden na hlavní ose. Okna na hlavním průčelí jsou trojdílná, rizalit obíhají okna dvojdílná řazena za sebe téměř pásově. Okenice z původních plánů realizována nebyla. Severní průčelí známe jen ze současného stavu. Je do něj vloženo mnoho oken, které se naplno podřizují potřebám interiéru a nekladou si estetické nároky.

Jedná se o vícegenerační dům²³. První nadzemní podlaží plní funkci suterénu, jsou zde sklepy, prádelna, kotelna a garáž. Druhé a třetí nadzemní podlaží jsou obytná, podkroví je rovněž uzpůsobeno k bydlení. Rozložení místností v druhém a třetím nadzemním podlaží je stejné.

Dům trpí blízkostí vody a častými povodněmi, od kterých je zcela nechráněný. V roce 2002 voda sahala až do poloviny druhého nadzemního podlaží. Po tomto roce prošla vila velmi citlivou

²³ František Sojka se oženil s Růženou Fousovou. V domě poté bydlely obě rodiny.

Hodnocení:

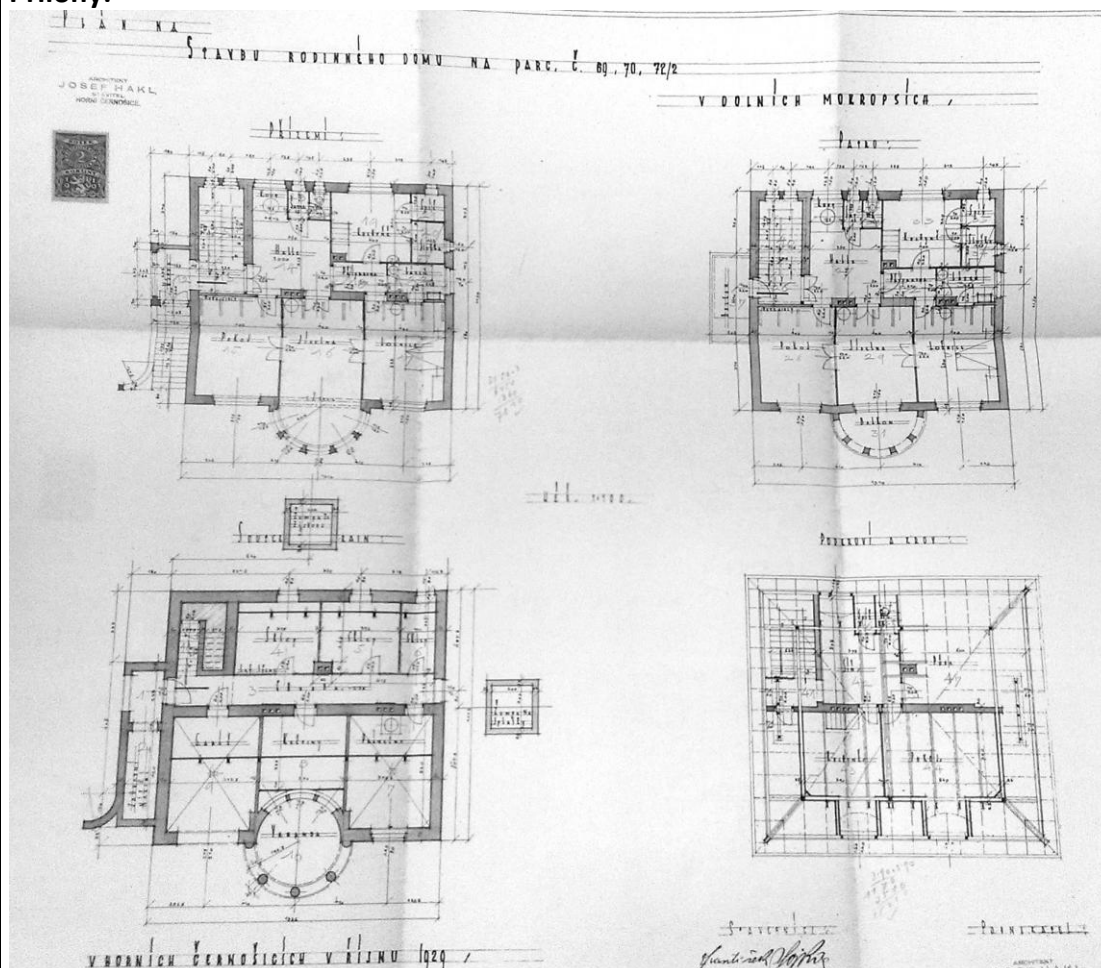
Josef Hakl umístil vícegenerační rodinný dům pro stavebníky Františka Sojku a Karla Fouse přímo na obálku svého katalogu. Dům působí poměrně klasicky, ale zároveň i honosně. Částečně kvůli své velikosti, ale i díky klasicky zvoleným prvkům jako jsou honosná mansardová střecha, stěna členěná římsami, oválný střední rizalit či zajímavě řešené kovové detaily. Půlkruhová okna korespondují s půlkruhovým rizalitem a společně vytvářejí napětí mezi kubickými a kruhovými tvary.

Vikýře tohoto tvaru jinde v díle Josefa Hakla použita nebyla, ovšem použití půlkruhových oken bylo poměrně oblíbené. Setkáme se s nimi na vile pana Zdeňka Jakesche v Dolních Mokropsích či na vile vrchního četnického strážmistra V. Wüschke v Horních Černošicích z roku 1932. Přízemí plní pouze provozní funkci. Podobné řešení Hakl zvolil ve vile pro pana továrníka Jaroslava Kopáče v Dolních Černošicích. Je pravděpodobné, že z obdobného důvodu: obě vily se nacházejí v blízkosti řeky a často jim hrozí nebezpečí záplav. Rizalit je také častým typem, v této vile se objevuje až v klasické podobě – je souměrný a působí honosně. U dalších vil najdeme modernější variace: například u vily pana Jaroslava Chrástila, úředníka v Horních Černošicích je rizalit posunut k jedné ze dvou os domu. Je členěn stejně jako u vily Sojky a Fouse: v dolní partii ho vynášejí sloupky, v první patře navazuje veranda a v druhém patře rizalit korunuje balkon. I u této vily se vyskytuje první nadzemní podlaží s funkcí suterénu, v tomto případě je důvodem svažitý pozemek. Další vilou, kde se vyskytuje oblý rizalit je vila pana obchodního rady Aloise Všeticky v Dolních Mokropsích, zde již bez spodní sloupové partie – důvodem je zapuštění suterénu pod zem.

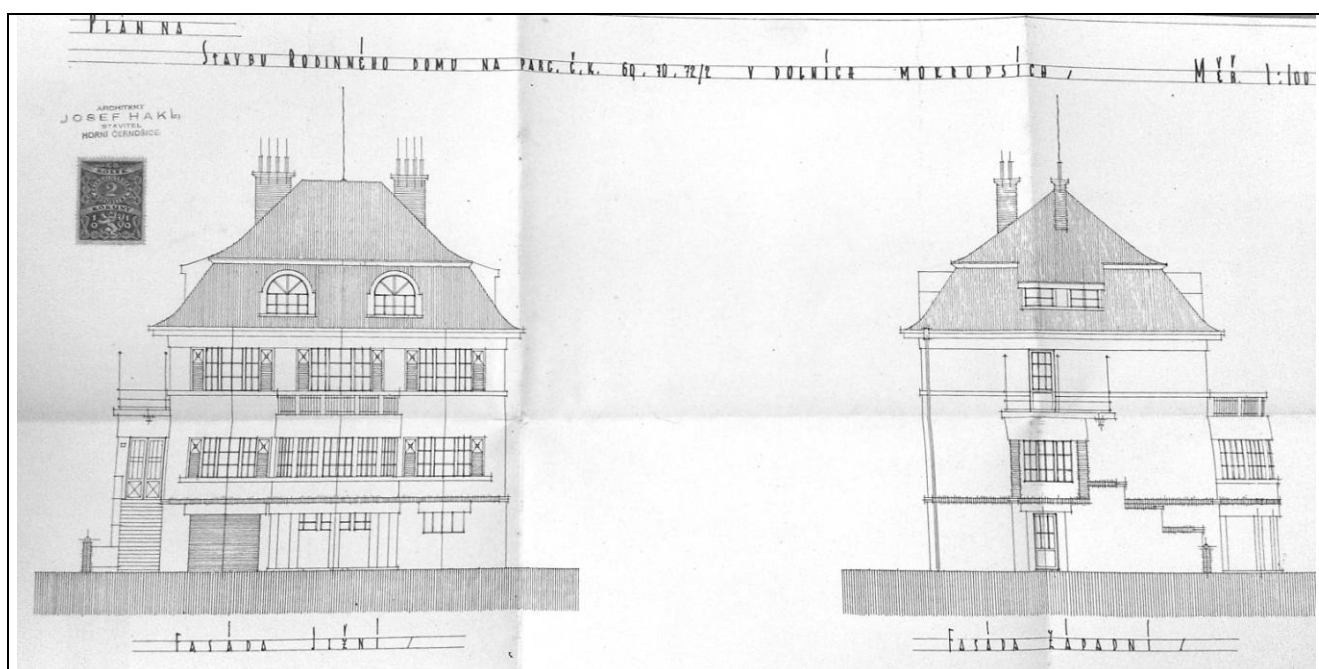
Prameny a literatura:

Dobové plány, Karton č. 113, Archiv Berního správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ. Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Přílohy:

Obr. č. 5 Dobové plány vily pro stavebníky Sojku a Fouse

Obr.č.6 Dobové plány vily pro stavebníky Sojku a Fouse

Vila pp. Fr. Sojky a K. Fouse v Dol. Mokropsích
Projekt vlastní

Obr. č. 7. Výřez z katalogu Josefa Hakla s vilou pro stavebníky Sojku a Fouse

Název objektu: Vila Jaroslava Nováka

Adresa	Poštovní 215
Architekt	Karel Stráník
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	1929
Realizace	Povolení ke stavbě 28.3.1929, povolení k obývání 10.12.1929
Uvedeno v katalogu	ne
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 8 Současný stav Novákovy vily

Popis:

Vila se nachází v oblasti původních Horních Černošic, nedaleko trati. Stojí v severozápadním rohu téměř čtvercového lehce svažitého pozemku.

Dům je jednopatrový s částečně zapuštěným suterénem. Střecha je plochá. Severní průčelí sousedící s ulicí je strohé, až na dvě okna zcela holé. Stejně je řešeno i průčelí západní, které se takto obrací k sousednímu domu. Dům se otevírá směrem do zahrady svou jižní a východní stranou. Do nároží je vložena terasa, částečně krytá náběhem železobetonové konstrukce. Zábradlí terasy je z jižní strany řešeno plnou zídkou, z východní strany jej kraje trubkové zábradlí.

Stěny jsou členěny okny mnoha pravoúhlých tvarů a velikostí. Okna jsou dělena podélně i vertikálně, zvoleno je více systémů otevírání. Pro dům bylo využito zdivo dřívější stavby, což částečně ovlivnilo výslednou podobu.

Z garáže, přidružené k jednoduchému půdorysu stavby, se vcházelo rovnou do předsíně. Dominantou prostoru byla rozměrná hala s výtvarně zpracovaným schodištěm. V patře se nacházela ložnice a pokoj pro hosta, z obou místností pak byla přístupná terasa. Dům byl vybaven i WC a lázní. Stěny v prostoru hal a schodiště byly barevné. Interiér byl vybaven židlemi Thonet.²⁴

Zahrada byla po dokončení stavby ztvárněna architekty Pavlem Smetanou, umělci Bedřich Stefan a Karel Makovský se ujali tvarování skalky.²⁵

Za války vilu zabrali Němci. Po únoru 1948 byla rodina nucena se černošické vily nastěhovat, ta tak byla narychlo přestavěna k celoročnímu užívání. Nejvýraznějším zásahem bylo zdvojení oken přiděláním dřevěných rámců, které byly vloženy za původní kovové. Poslední rekonstrukce (repasování kovových oken, zateplení) proběhla v létě roku 2005 a navrátila vile původní tvář.

²⁴ Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Foibos, Praha 2010, s.177

²⁵ Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Foibos, Praha 2010, s.178

Hodnocení:

Novákova vila od architekta Karla Stráníka patří k černošickým stavbám, které svým významem toto město přesahují. Letní vila byla realizována v roce 1929 a čistotou a precizností detailů exteriéru i interiéru je v odborných kruzích hodnocena jako nejzdařilejší a nejzajímavější ohlas v českém prostředí na Le Corbusierovský purismus 20. let 20. století.²⁶

Karel Stráník ve svém návrhu variuje pařížskou vilu Cook od Le Corbusiera, patrně je to například u kombinace plného a trubkového zábradlí terasy, vříznuté do nároží. I samotné zasazení do hmoty domu na Le Corbusiera odkazuje.²⁷

Vila je nejpozoruhodnější svým skrytým zahradním průčelím a originálně vkomponovaným interiérem.

Dům je zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek od 17.11.1987.

Na Stráníkově vile Haklova firma pouze spolupracovala, což mohlo být pro Josefa Hakla velice inspirativní. Od jeho samostatných prací se Novákova vila liší čistotou návrhu, který jde až k určité exhibici. Haklovy domy působí praktičtěji, komponované jsou směrem ven, od interiéru, který co nejvíce plní potřeby stavebníků, k exteriéru, který je díky tomu často velmi členitý. Haklovo pojetí funkcionalismu vyústí spíše v rozložitějších budovách jako je Kopáčova vila v Dolních Černošicích či Všetickova vila v Dolních Mokropsích. Ty navazují na tvorbu jiného slavného architekta, Jaroslava Hořejše, na jejíž vile Josef Hakl také spolupracoval, a která mu byla pojetím zřejmě bližší.

Poznámky:

Karel Stráník (1899-1978) patřil mezi žáky Josefa Gočára na pražské Akademii výtvarných umění, ale vystudoval i vysoké učení technické.²⁸ patřil mezi žáky Josefa Gočára na pražské Akademii výtvarných umění. Byl člen Člen devětsilu. Stejně jako další členové Devětsilu nenašel v Praze ve 2. polovině 20. let žádné zakázky²⁹. Le Corbusier byl velkým vzorem pro všechny členy Devětsilu, ovšem pouze Karel Stráník měl možnost mezi léty 1925-26 pracovat v jeho pařížském ateliéru.³⁰

Měl možnost spolupracovat na plánech pavilonu L'Esprit Nouveau pro Mezinárodní výstavu dekorativních umění v Paříži v roce 1925. Po svém návratu do Prahy se zúčastnil třetí výstavy Devětsilu. Traduje se, že i zde dostal zakázku na stavbu domu v Černošicích se zadáním předvést, co se u Corbusiera naučil.³¹ V roce 1925 se umístil na 3. místě v soutěži o typy malých rodinných domků v Záběhlicích v Praze. V roce 1931 projektoval rodinný dům čp. 2274/XII v Perucké ulici na Pražských Vinohradech. Další jeho realizací je stavba vícehodinného domu čp. 282 v ulici na Podkovce v pražském Podolí z roku 1936. Ze stejného roku pochází i stavba funkcionalistického obytného domu čp. 858/XVIII ve Střešovické ulici ve Střešovicích v Praze.³²

Vilu si nechali postavit dva bratři, Jan, který pracoval jako makléř na burze, a Jaroslav, který se živil jako sekretář obchodní a živnostenské komory. Oba bratři nadšeně podporovali moderní umění a s mnoha umělci se i přátelili.³³

Fotografii interiéru vily s železným, do zdi vetknutým schodištěm do patra, prezentoval Jan E. Koula v publikaci Obytný dům dneška v roce 1931, v kapitole zabývající se nově koncipovanými půdorysy staveb³⁴. Fotografie exteriéru černošické vily od Karla Stráníka byly mimo jiné reprodukovány na výstavě i výstavním katalogu avantgardní skupiny Devětsil.³⁵

²⁶ Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

²⁷ Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

²⁸ Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, s.628

²⁹ Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu. Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994, s. 298

Prameny a literatura:

Šárka Koukalová, Černošice, *Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Foibos, Praha 2010

Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu. Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994.

Jan E. Koula, *Obytný dům dneška*, Praha 1931, s. 267.

Rostislav Švácha, *Architekti Devětsilu*, in: František Šmejkal (ed.), *Devětsil: Česká výtvarná avantgarda 20. let*, Praha-Brno 1986.

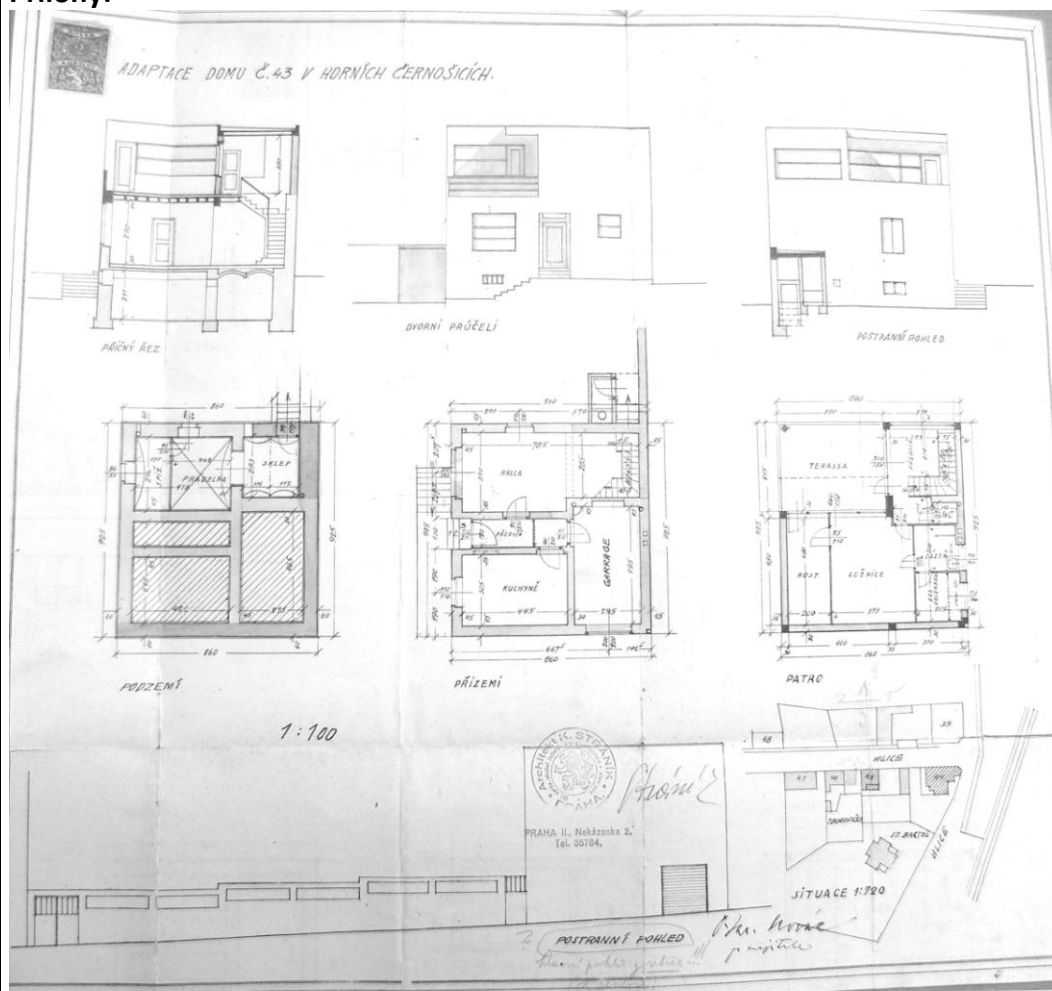
Rostislav Švácha, *Dva domy, Domov*, 1988.

Rostislav Švácha, *Architektura 20. let v Čechách*, in: Vojtěch Lahoda-Mahulena Nešlehová (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění IV, 1890-1938*, Praha 1998, s. 33.

Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s.

639

Přílohy:

Obr. č. 9 Dobové plány Novákovy vily

³⁰ Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu. Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994, s. 301

³¹ *Slavné vily Středočeského kraje*, 177

³² *Encyklopedie architektů* 628

³³ *Slavné vily Středočeského kraje*, 177

³⁴ Jan E. Koula, *Obytný dům dneška*, Praha 1931, s. 267.

³⁵ Rostislav Švácha, *Architekti Devětsilu*, in: *Česká výtvarná avantgarda 20. let* (kat.výst), Praha – Brno 1986, výst. č. 261, 262.

Název objektu: Vlastní rodinný dům stavitele Josefa Hakla

Adresa	Karlštejská 264	
Architekt	Josef Hakl	
Stavitel	Josef Hakl	
Projekt	březen 1929	
Realizace	St.povolení 11.6.1929, povolení k obývání 14.4.1930	
Uvedeno v katalogu	ano	
Typ objektu	Rodinný dům	

Haklovy vily

Obr. č. 10 Současný stav

Popis:

Stavba se nachází v samém centru obce Černošice při ulici Karlštejská naproti stavbě Sokolovny, na které Haklova firma rovněž spolupracovala. Pozemek je mírně svažité, vila stojí přímo u ulice.

Patrová stavba s obytným suterénem a podkrovím. Půdorys je téměř čtvercový. Průčelí jsou členěna hranolovými arkýři, na severní straně dvoupatrovým, na západní pouze přes jedno patro. Střecha je sedlová s vloženým štítem na východní straně. Východní štít se od hlavního liší, ve své horní části je rovněž pravidelně trojúhelný, poté se ovšem rozbíhá prohnutě do stran. Hlavní římsa je desková. Tvary oken odpovídají vnitřní dispozici. Schodiště se ven propisuje velkým vysokým oknem, dále se objevují okna trojdílná i dvojdílná, rovněž okno kulaté a oválné. Podokenní římsy jsou z režného zdiva.

Dům je v úrovni suterénu obložen režným bílým zdivem, v přízemí i štítech s omítkou žlutě okrové barvy. Střešní krytina z pálených tašek, již novodobých.

Interiér již značně pozměněn pozdějšími úpravami.

Ve vile sídlila firma Josefa Hakla, na zahradě vily se nacházel sklad s nejnútnejším materiálem (dřevěné stavy v zadní části zahrady jsou dodnes dochovány).

Mezi zajímavé detaily patří stožár na východní straně domu s motivem pravítka a kružítko, kterým Josef Hakl ukazuje své povolání architekta. Za pozornost stojí i konkávně-konvexní zpracování balkonů, jak směrem do ulice, tak do zahrady.

K dispozici jsou i původní plány stavby, které se od současného stavu liší. Původně stavitel nepočítal s velkým oknem schodiště, i tvary balkonu zůstávaly čisté, bez zajímavého detailu zakřivení. Střecha byla čistě sedlová, bez vloženého štítu, pouze s vloženým vikýřem. Josef Hakl názory na svou vilu nejspíše několikrát měnil, jak dokládá i dobová fotografie z jeho archivu s překreslenými stavebními úpravami.

Hodnocení:

Vlastní vila patří mezi velice významné stavby v tvorbě Josefa Hakla, stojí na samém vrcholu jeho tvorby. Vila je pozoruhodná zejména svojí členitostí ve všech partiích. Střecha je složená z několika objemů. Najdeme tu několik typů oken, od vysokého schodišťového přes různé velikosti oken obdélných až po malé kulaté okénko. Na fasádě najdeme několik balkonů i verandu a zimní zahradu.

K dispozici jsou i původní plány stavby, které se od současného stavu liší. Původně stavitel nepočítal s velkým oknem schodiště, i tvary balkonu zůstávaly čisté, bez zajímavého detailu zakřivení. Střecha byla čistě sedlová, bez vloženého štítu, pouze s vloženým vikýřem. Josef Hakl názory na svou vilu nejspíše několikrát měnil, jak dokládá i dobová fotografie z jeho archivu s překreslenými stavebními úpravami. Své klienty přijímal přímo ve své vlastní vile, je tedy možné, že zamýšlel svojí vilu jako jakýsi katalog sám o sobě, co všechno umí a je schopen pro zákazníka zhotovit.

Vila si uchovává původní ráz i přes stále četnější stavební úpravy. Došlo k degradaci tvaru bočního štítu při rekonstrukci střechy, v současné době dochází ke změně tvarů oken a jejich částečné výměně. Interiér svůj původní ráz téměř ztrácí.

Prameny a literatura:

Dobové plány, archiv majitele.

Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

Dobové plány, Karton č. 7, Archiv Berního správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ. Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Přílohy:

Vlastní rodinný dům v H. Černošicích

Obr. č. 11 Výřez z katalogu Josefa Hakla s vlastní vilou

Obr. č. 13 Vlastní vila Josefa Hakla, dobová fotografie se zamýšlenou přestavbou, pohled z Fügnerovy ulice

Obr. č. 14 Fotografie ze stavby Haklovy vily, pohled na zahradní průčelí

Název objektu: Pošta

Adresa	Poštovní 228
Architekt	Jaroslav Frölich
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	poč. 30. let 20. století
Realizace	poč. 30. let 20. století
Uvedeno v katalogu	ne
Typ objektu	Veřejná stavba

Obr. č. 15 Současný stav pošty

Popis:

Pošta se nachází na rohu ulic Riegrova a Poštovní v pomyslném centru Černošic, nedaleko městského úřadu a sokolovny. Pozemek je svažité a nachází se na úpatí kopce Horka.

Budova má tři nadzemní podlaží a podkroví. Hlavní vchod do budovy se nachází ve druhém nadzemním podlaží z ulice Poštovní. Hlavnímu průčelí v ulici Poštovní vévodí zajímavě řešený hlavní portál s bosáží, která se nálevkovitě zužuje směrem dovnitř. Nad hlavním portálem se nachází markýza. Okna třetího nadzemního podlaží dosedají na průběžnou parapetní římsu. Korunní římsa je placovitá, střecha je valbová. Fasáda z Riegrovy ulice je členěna třemi horizontálními pásy oken. I nad suterénním vstupem do objektu se nachází výrazná markýza. V blízkosti hlavního vstupu vyniká terasa půlkruhového tvaru.

Pošta si zachovala svůj původní ráz více než nedaleká sokolovna a nachází se v ní mnoho původního vybavení jako okna a dveře.

Hodnocení:

Budova pošty od akademického architekta Jaroslava Fröliche tvoří zajímavý celek s budovou nedaleké sokolovny. Na obou těchto stavbách firma Josefa Hakla spolupracovala, což mělo pro jeho tvorbu jistě nemalý význam. Není známo, jak Josef Hakl zakázku získal. Budova nemá zásadní význam jen pro Černošice, jejichž centrum částečně spoluvytváří, ale i význam regionální, z hlediska své vysoké architektonické kvality.

Stavba je ve stylu pozdního modernismu, ve kterém tvořil i Josef Hakl. Právě na budově pošty můžeme vidět rozdíly mezi architektonickou produkcí nejvyšší kvality a tou řadovou, kterou zastupuje stavitel Hakl. Budova pošty si drží pevný objem, který drží pohromadě. Okna se drží pevného řádu. Nepřísněji působí průčelí hlavní, jehož nejvýraznějším akcentem je ostění, které fasádě až po patrovou římsu zcela dominuje. Většina Haklových samostatných staveb nevytváří tak pevný řád.

Dobové plány se bohužel nezachovaly.

Poznámky:

Jaroslav Frölich (22.1.1897-1986) studoval na vyšší průmyslové škole stavební a na pražské Akademii u Jana Kotěry. Mezi jeho realizace patří rodinný dům čp.581 z roku 1927 v Pevnostní ulici ve Střešovicích v puristickém stylu, rodinný dům z roku 1928 čp. 1386 v Dejvicích v novoklasicistním duchu, úprava dvorany v čp. 1626/II v dnešní Opletalově ulici na Novém Městě, která proběhla v letech 1928-29. Z této doby pochází také novoklasicistní rodinný dům čp. 917 v ul. Na Čihadle a dům čp. 1074 v Kadeřávkovské ulici (oboje v Dejvicích). Dále dům čp. 336 ve Filmařské ulici v Hlubočepích z roku 1931 a z roku 1932 novoklasicistní rodinný dům čp. 1773 v ulici Na Beránce v Dejvicích.³⁶

Prameny a literatura:

Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 188.

Přílohy:

Obr. č. 16 Fotografie současného stavu pošty, pohled z ulice Riegrovy

³⁶ Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, s.188

4.6. Kopáč

1931

Název objektu: **Rodinný dům pro Jaroslava Kopáče v Dolních Černošicích**

Adresa	Černošická 435
Architekt	Josef Hák
Stavitel	Josef Hák
Projekt	1931
Realizace	Dokončena 27. června 1932
Uvedeno v katalogu	ano
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 17 Současný stav Kopáčovy vily

Popis:

Budova se nachází v bývalé vesnici Dolní Černošice, která je dnes součástí Hlavního města Prahy a od oblasti Černošic ji dělí řeka Berounka. Vila je jedna z prvních řídké zástavbě Dolních Černošic. Jedná se o stavbu složenou z několika hmot. Z jižní strany dominuje hmota haly, pokoje a přidružené zimní zahrady, která je nesena kvádrovými pilíři do druhého nadzemního podlaží. Třetí nadzemní podlaží kopíruje druhé, přidaná je obdélný balkon. Druhý blok, patrný z jižní strany, obsahuje schodiště a hlavní vchod. V severní části budovy se nacházejí provozní prostory, v přízemní garáž, v prvním nadzemním podlaží kuchyně a pokoj pro služku, v druhém nadzemním podlaží pak lázeň, půda a toaleta. Budova má podezdívku z režného zdiva, zbytek je omítnut. Josef Hák v plánech počítal s větší plochou režného zdiva, k tomu ale nedošlo. Střecha je pultová, skrytá za atikou. Okna jsou čtyřdílná, téměř pásová.

Nejvýraznějším prvkem je zaoblené nároží nesoucí zimní zahradu.

Hodnocení:

Kopáčova vila patří mezi Haklovy nejodvážnější realizace, i když výsledek je méně progresivní než původní plány. Ty se liší například větší mírou použití cementového zdiva, zvláště v hmotě schodiště. Vile se od předchozích liší zejména svou funkcionalistickou čistotou zpracování. V hlavním průčelí můžeme sledovat dvě kontrastní hmoty: hmotu obytnou s pásovými okny a hmotu schodiště, která zůstává zcela holá (kontrast by zřejmě ještě umocnilo použití cementového zdiva). Opět se zde setkáváme, jako například u dřívější vily Sojky a Fouse v Dolních Mokropsích, s téměř volným přízemím, zde opět z důvodu blízkosti řeky. Tedy až první nadzemní podlaží nazývá Hakl v plánech přízemím. I když se jedná o funkcionalistickou vilu, nezvolil Hakl čisté kubické pojetí domu, jak se tomu mohl naučit na Novákově vile od architekta Stráníka. Naopak si udržel jeden z proudů vlastní tvorby, který je zvláště patrný na jeho vlastní vile, ale i na dalších realizacích, a tím je modelování hmoty domu zevnitř, neboli upřednostňování interiéru nad exteriérem. Interiér se vepisuje ven různými hmotami, okenními otvory, které jsou pro něj nejvhodnější a nepohodlnější. Zde Hakl nepoužil vysoké schodišťové okno, ale naopak jej zcela vynechal, čímž na hmotu schodiště upozornil opačným způsobem. Kopáčova vila dokonce jistým způsobem předznamenává Hořejšovu vilu, kde Hakl působil pouze jako stavitel. Styčným prvkem je zejména motiv zaoblené zimní zahrady a další nautické prvky, které obohacují funkcionalistické tvarosloví. Jsou jimi například pásová okna, již zmíněné volné přízemní či kovové detaily jako zaoblené trubkové zábradlí balkonu, který obíhá roh domu jako paluba loď. Za povšimnutí stojí i drobný detail skyrtého balkonu určeného pro přístup na střechu, který k nautické estetice také přispívá. Zimní zahrada navazuje na motiv středních i bočních rizalitů s ostatních staveb.

Poznámky:

Vilu nechal postavit továrník, otec Jaroslava Kopáče, pro svého syna Jaroslava. Donedávno v domě žila dcera malíře, Eva Kopáčová. Jaroslav Kopáč (1904-1949) studoval vysoké učení technické, 1943-5 malířská škola spolku Mánes, figurální malířství u profesorů Lieslera, Tittelbacha a Baucha, během války spolupráce s protifašistickým odbojem Bílá růže, 1945 přijetí na AVU – prof. Obrovský, 1946 – stipendium do Francie – studium na École Nationale Supérieure des Beaux-Arts, současně navštěvoval Grande-Chaumiére, 1949 smrt v Paříži.

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Dobové plány, Karton č. 4, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Architectural drawings of a residential building project, including elevations, a site plan, and floor plans.

Elevations:

- ZADNÍ ZEPADNÍ (Back Elevation)
- ZADNÍ LÉVÁ (Back Left Elevation)
- ZADNÍ PRÁVNÍ (Back Right Elevation)

Site Plan (PŘEHLED):

- Shows the building's location on a plot.
- Scale: 1:1000.

Plan (PLÁN):

NA STAVBU ROZINNÉHO DOMU NA PARCELKÁCH 86/1 V D. ČERNOSÍČSKÝCH PRO PANA JOU. KOPALNÁ NA SMÍCHOVÉ 833 M.Š. 1:100.

Floor Plans:

- PRVÍ (First Floor)
- DRUHÝ (Second Floor)
- TŘETÍ (Third Floor)

Architect: J. J. J. J.

Date: 1931

A photograph of a cluttered, sunlit room, likely a studio or office. The room features large windows on the left and right sides, providing a view of green trees outside. In the foreground, the back of a person's head and shoulders are visible, sitting in a dark chair. They are wearing a pink garment. To the left, a wooden desk is cluttered with papers, a wicker basket, and several framed and unframed paintings. A large painting of a man in a hat is prominent on the desk. To the right, another desk holds a computer monitor, a printer, and other electronic equipment. A framed painting of a landscape is leaning against the desk. The room is filled with various items, including books, papers, and art supplies, creating a busy and creative atmosphere.

Obr. č. 19 Fotografie interiéru Kopáčovy vily v současném stavu

Vila p. továrníka Jar. Kopáče v Dolních Černošicích

Projekt vlastní

Obr. č. 20 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Kopáčovou vilou

Název objektu: **Rodinný dům pro p. ing. Květoslava Čermáka**

Adresa Libušina 228

Architekt Josef Hakl

Stavitel Josef Hakl

Projekt 1931

Realizace neznámo

**Uvedeno
v katalogu** ano

Typ objektu Rodinný dům

Obr. č. 21 Současný stav Čermákovy vily

Popis:

Stavba se nachází na kopci Horka, významném místě vilové zástavby v Horních Černošicích. Jedná se o stavbu poměrně pravidelného čtvercového půdorysu, která je zasazena do svažitého pozemku. Původní stavba uvedená na plánech je patrová, první podzemní podlaží tvoří sklep, druhé nadzemní podlaží je pak obytné. Střecha je plochá. Od původních plánů se výsledná stavba značně liší. Stavba byla zvýšena o jedno podlaží, na jižní fasádě je stále patrný zbytek původní korunní římsy. Zároveň byla rozšířena o jednu osu na západní straně. Nejvýraznějších změn došla fasáda severní, původně naprosto strohá s holou stěnou, dveřmi a oknem, jinak nečleněná. Dnes je do severní fasády vsazena především hmota schodišťového obloukového rizalitu. Okenní otvory již vůbec neodpovídají původnímu stavu. Jedná se o stavbu funkcionalistickou, původně velmi strohou a jednoduchou. Zajímavým výtvarným detailem je dekorování jižní fasády pásy cementových cihel v oblasti oken. Budova je protnuta čtyřmi vertikálními pásy, které spojují okna nad sebou do jednoho celku.

Hodnocení:

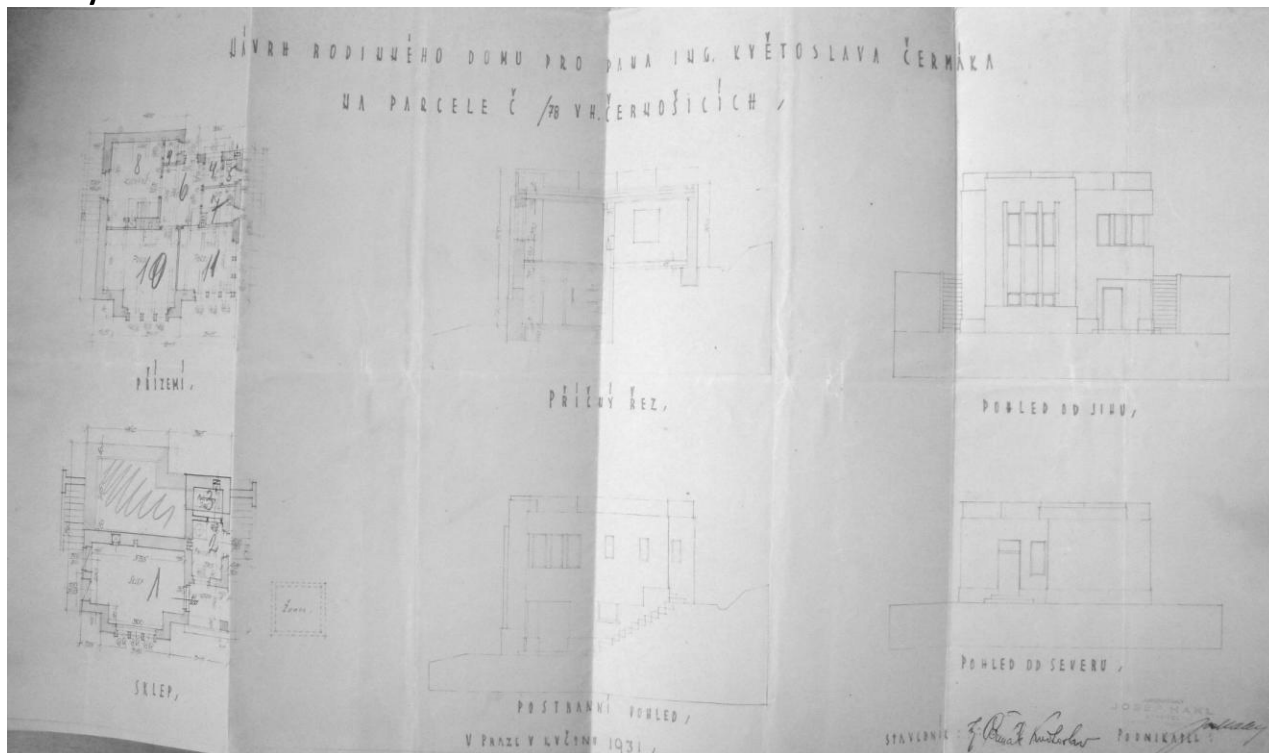
Jedná se o stavbu funkcionalistickou, původně velmi strohou a jednoduchou. Pozoruhodná je velmi citlivá rekonstrukce, která stavbu posunula ještě dál. To je patrné například v navázání na dekor jižní fasády, kdy se horizontální pásy cementových cihel vypisují i v posledním podlaží. Tvarování fasády severní již jde nad rámec původní stavby, stále ovšem navazuje na ducha stavby. Je nepravděpodobné, že by Josef Hakl změnil původní plány přímo na stavbě, jelikož v pozůstalosti Josefa Hakla byla nalezena fotografie zachycující Čermákovu vilu ve stavu odpovídajícímu původním plánům. Není ovšem vyloučeno, že na přestavbě spolupracoval sám Hakl.³⁷ Rizalit navazuje na Haklovy samostatné schodišťové bloky. Mezi nejzajímavější prvky cihlový dekorativní detaily. Dále pak vyřiznutí prostoru pro vchod do sklepa s jedním hranolovým pilířem.

³⁷ Tato informace by se dala dohledat v Archivu stavebního úřadu v Černošicích. Tam se ale kvůli nevydařenému kontaktu s majiteli nepodařilo dostat.

Prameny a literatura:

Dobové plány, Karton č. 7, Archiv Berního správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ. Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Přílohy:

Obr. č. 22 Dobové plány Čermákovy vily

Obr. č. 23 Dobová fotografie z výstavby Čermákovy vily

Název objektu: **Vila pro p. řed. J. Aixnera**

Adresa	Karlštejnská 265
Architekt	Josef Hakl
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	1931
Realizace	Stavba dokončena 22.6.1931, obývání od 1.1. 1932
Uvedeno v katalogu	ano
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 24 Současný stav Aixnerovy vily

Stavba stojí na křížení ulic Karlštejnská a V mýtě u hlavního tahu spojujícího Vonoklasy s Černošicemi. Objekt sousedí s vlastní vilou Josefa Hakla. Stavba má členitý objem, který celkově tvoří téměř čtvercový půdorys. Tvoří ji částečně zapuštěný suterén, vyvýšené přízemí a podkroví. Střecha je složena z dvou valbových střech vzájemně spojených. Střešní hmoty napovídají, že jsem o jednu hmotu hlavní, ke které je na východní straně adičně připojena hmota vedlejší. Do severovýchodního nároží byla vložena terasa. V přízemí nalezneme obytné místnosti, v patře pak ložnice. Vůbec nejpozoruhodnějším motivem byla nárožní terasa, která ale zmizela během rekonstrukce, kdy bylo zazděno celé odsazené nároží. To se projevilo i na střeše, která ztratila svůj charakter dvou protnutých valbových střech, ale scelila se do těžko definovatelného tvaru s pozoruhodným detailem v prostoru pod komínem. Zachovalo se ovšem zajímavé prohnutí bočního východního štítu. Hlavní vchod se nacházel pod původní terasou, jeho místo se nezměnilo, je zarovnan s východní stěnou. Budova má kamennou podezdívku, okrovou omítku, dřevěná okna a na střeše pálenou krytinu. Původní terasa měla původní trubkové zábradlí, dnešní balkon je novodobý. V katalogu Josefa Hakla je vidět i původní dřevěné žaluzie.

Hodnocení:

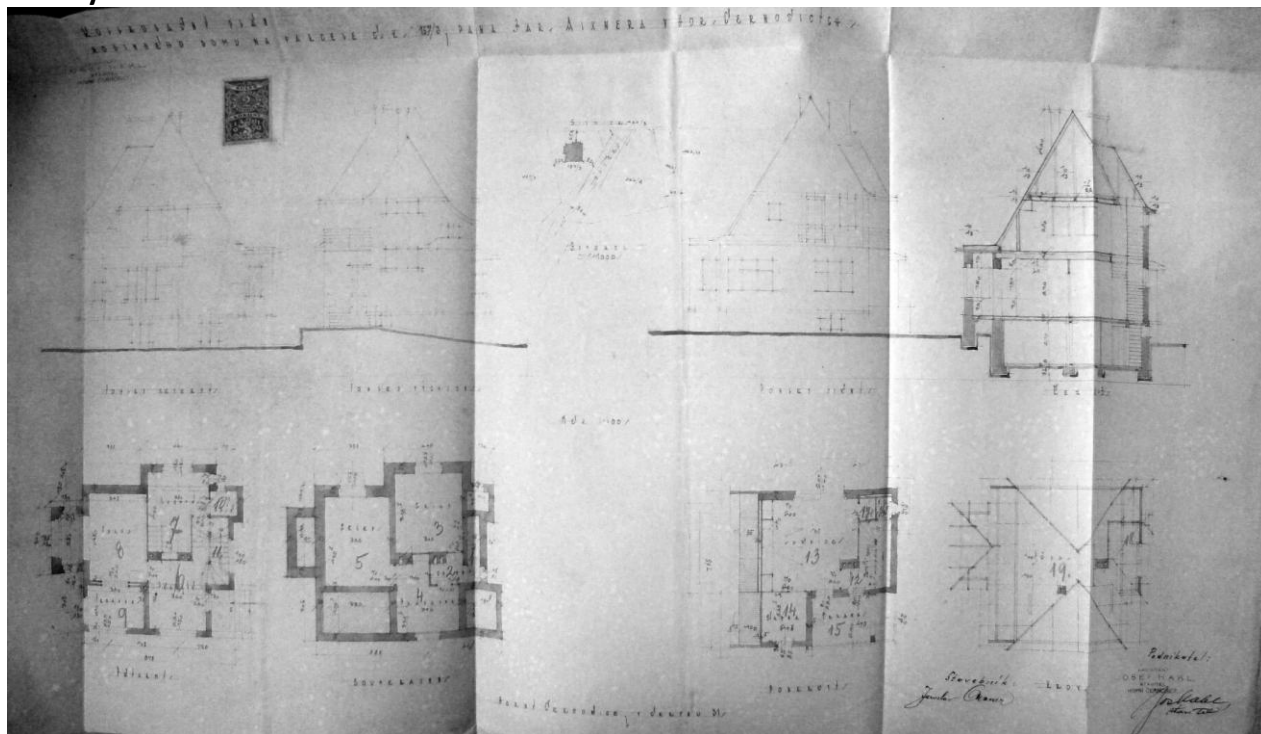
Aixnerova vila z počátku 30. let zastupuje již plně rozvinutou Haklovu tvorbu. Ta se dělí na funkcionalistickou, v které Hakl směřuje k co nejčistším objemům, a modernistickou, kde jsou stavby naopak velmi členité a charakterizuje je několikanásobné protínání hmot. K druhé skupině patří právě Aixnerova vila, ale i sousední vila stavitele Hakla, které spolu vytvářejí zajímavý celek. S předchozími vilami ale nacházíme styčné body. Jedním z nich může být bývalá nárožní terasa, která by mohla odkazovat až k Novákově vile od architekta Stráníka. Tady ovšem nebyla tak progresivní. Terasa částečně navazovala i na motiv přičleněných rizalitů, které buď vynášely sloupy, nebo vyrůstaly rovnou ze soklu, v přízemí měly verandu a v horní partii domu nesly teraru. Zde, i když bez rizalitu, je členění v podstatě stejné. S vedlejší vilou Josefa Hakla Aixnerovu vilu spojuje velmi členitá sedlová střecha, různorodost oken i pestrost jednotlivých fasád, které z každého pohledu nabízejí jiný pohled. Oba domy jsou komponovány s důrazem na interiér, který se ven vypisuje rizality, různorodými okenními otvory, členitou střechou. Aixnerův dům nepůsobí tak reprezentativně jako Haklův, spíše se odvrací od hlavní silnice, odkud je oddělen partií domu se schodištěm. Necitlivá rekonstrukce ubrala původní kvality, i když s domem celkově ladí.

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Dobové plány, Karton č. 7, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Přílohy

Obr. č. 25 Dobové plány Aixnerovy vily

Vila p. řed. J. Aixnera v H. Černošicích

(Projekt vlastní)

Obr. č. 26 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Aixnerovou vilou

Název objektu: **Sokolovna**

Adresa	Fügenerova 222
Architekt	Jaroslav Frölich
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	1932
Realizace	Povolení ke stavbě 4.9.1931, dokončení stavby 29.12.1932 (drobné změny)
Uvedeno v katalogu	ano
Typ objektu	Veřejná stavba

Obr. č. 27 Současný stav Sokolovny

Popis:

Patrová zděná stavba členitého obdélného půdorysu stojí v centru města nedaleko železničního nádraží. Stavba má obdélný půdorys. Hlavní průčelí je situováno na severní straně, budova byla původně více vzdálena od ulice a zakomponována do komplexu venkovních cvičišť. Hlavní jižní průčelí se značně liší od bočního západního, je téměř celé hladké, v přízemí narušené hlavním vchodem, vlevo od něm malým polokruhovým oknem s prodejnou s lístky, v patře pak trojicí oken, prostředním největším o 3x2 polí, postranní dvě pak kopírují pouze vrchní řadu. Nad okny probíhá nadokenní markýza. Západní průčelí je naproti tomu řešené pomocí lesénových rámců, které tvoří kamenné rámy a omítkou potažené středy. Rámce ovšem končí těsně před korunní římsou, což vytváří zajímavý výtvarný prvek. Rovněž pozoruhodně je ztvárněno nároží, kde se dvě hmoty stýkají: hlavní fasáda obloukově klesá až k vypointovanému sloupku s čúčkem, hmota boční fasády za ní zaplouvá. Střecha je valbová. Prostranství před sokolovnou je řešeno pilířovou arkádou, která spojuje provozní dům s hlavní budovou.

V sokolovně najdeme kromě prostorů určených k tělocviku, také bio sál. Za pomoci promítání chtěli místní sokolové splácet výstavbu budovy, kterou si financovali sami a ručili svým vlastním majetkem.

K výraznější změně oproti původnímu stavu došlo při nároží hlavního a bočního průčelí, kde původně býval vstup do objektu. Socha sokola, která budově od 2. světové války chyběla, byla minulý rok opět navracena na své místo. Interiér prodělal stejně jako exteriér řadu úprav, pozornostihodného se nezachovalo nic.

Hodnocení:

Budova sokolovny je památkově hodnotná stavba, důležitá v kontextu města Černošic. Velmi důležitý je její veřejný charakter spojený i s financováním původní stavby. Zajímavé srovnání se nabízí s budoucí pošty. Ta je oproti sokolovně střídmější a formálnější. Styčnými mohou být velká plocha holé stěny na hlavní fasádě či zajímavá práce s římsou (ekvivalent markýzy u budovy pošty). Sokolovna ovšem nabízí mnohem více drobných detailů, které skládají dohromady celkový dojem. Tím se blíží více Haklově tvorbě. Z exteriéru je patrná hmota dvou sálů, před kterou je představeno hlavní reprezentativní průčelí. Haklovi ne nepodobné je také střídání hladkých omítnutých a kamenných ploch či složitější kompozice střech.

Poznámky:

Jaroslav Fröhlich byl sám aktivním členem zdejší sokolské organizace. Po válce, kdy došlo k obnovení Sokola zastával funkci náčelníka Jednoty Horní Černošice.

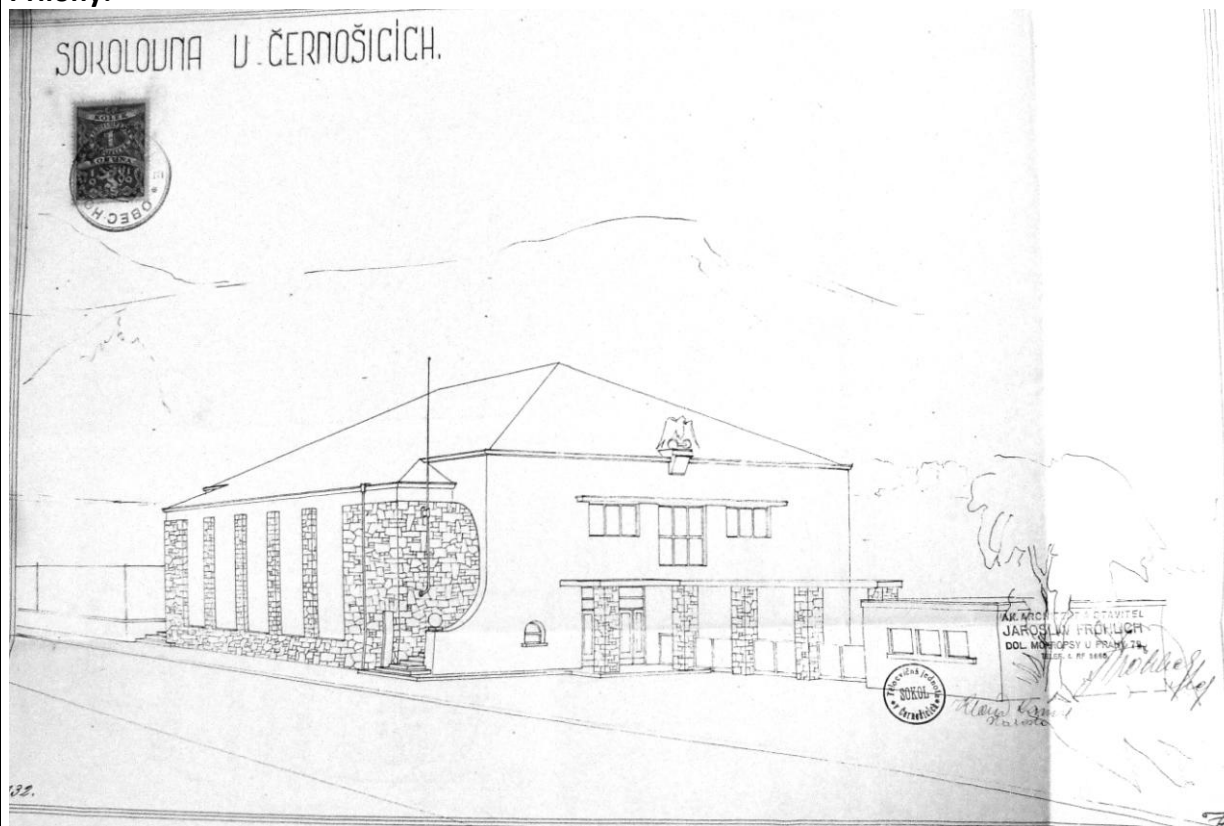
Prameny a literatura:

Archivářka Milena Křížová

Dobové plány, Karton č. 8, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Přílohy:

Obr. č.28 Dobový plán Sokolovny, celkový pohled

Obr. č. 29 Dobová fotografie Sokolovny

Název objektu: Vila pana obchodního rady a továrníka Aloise Všetického v Dolních Mokropsích

Adresa	Zdeňka Lhoty 473
Architekt	Josef Hakl
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	1932
Realizace	Dokončena 24. 6. 1933
Uvedeno v katalogu	ano
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 30 Současný stav Všetického vily

Rodinný dům Aloise Všetického se nachází v původní oblasti bývalých Dolních Mokropes, dnes Černošic. Dům stojí v zadní části rozlehlého pozemku na křižení ulic Růžová a Zdeňka Lhoty, který je situován mezi tratí a řekou.

Stavba je složena ze dvou hmot: hlavního vyššího objemu, zakončeného samostatnou sedlovou střechou, k tomu je pak přidruženo menší křídlo se samostatnou střechou na straně východní, na západní straně pak oválný rizalit. Stavba má dvě nadzemní podlaží a suterén. V suterénu se nachází provozní prostory a byt domovníka, v severní části pak schodiště. Hlavní vchod do domu nalezneme na východní části, kde po pár schodech vystoupáme do zvýšeného přízemí. Za „závětrím“ (dnes bychom místnost označili asi jako předsíň) následuje hala se schodištěm, z které jsou přístupné buď místnosti provozní jako přípravná, kuchyně a pokoj pro služku, či obytné jako obytný pokoj, z kterého ústí na západní straně pracovna (vně patrná rizalitem, na východní straně veranda. V patře pak nalezneme čtyři ložnice a lázeň. Jižní průčelí tvoří sokl, ohraničující zvýšené přízemí, na úroveň přízemí pak přístup umožňuje dvouramenné schodiště, které spojuje zahradu s obytným pokojem, který ve stěně zastupuje řada čtyř francouzských oken. Symetricky je pak řešeno první patro budovy, kde je francouzskými okny umožněn přístup na terasu, která obíhá dům k východní fasádě. Fasáda hlavní hmoty domu není symetrická, levá strana fasády zůstává plná, pouze v přízemí je vloženo malé kulaté okno pracovny, pravá strana je protnuta okenními otvory. Přičleněnou hmotu verandy obíhají tři řady pásových oken o třech polích. Střecha verandy je pochozí a tvoří terasu přístupnou z ložnic v prvním patře. Za pozornost stojí samotné vztahy mezi hmotami, nejde totiž jen o prostý adiční princip: v přízemí veranda předstupuje hlavnímu křídlu, naopak v prvním patře menší křídlo odstupuje od hlavního a přidává tak terasu na prostoru. Výrazným prvkem západního průčelí je rizalit situovaný na pravé straně průčelí, do kterého jsou vložena tři dvoukřídlá okna. Hlavní vstup se nachází na zvýšeném zápraží, které je výtvarně podtrhnuto horizontálním trubkovým zábradlím, které končí zapuštěním do podezdívky.

Vila je hladce omítnuta, na západní straně má kamennou podezdívku. Střecha je valbová, pokrytá pálenými taškami. Okna mají dřevěné rámy.

Hodnocení:

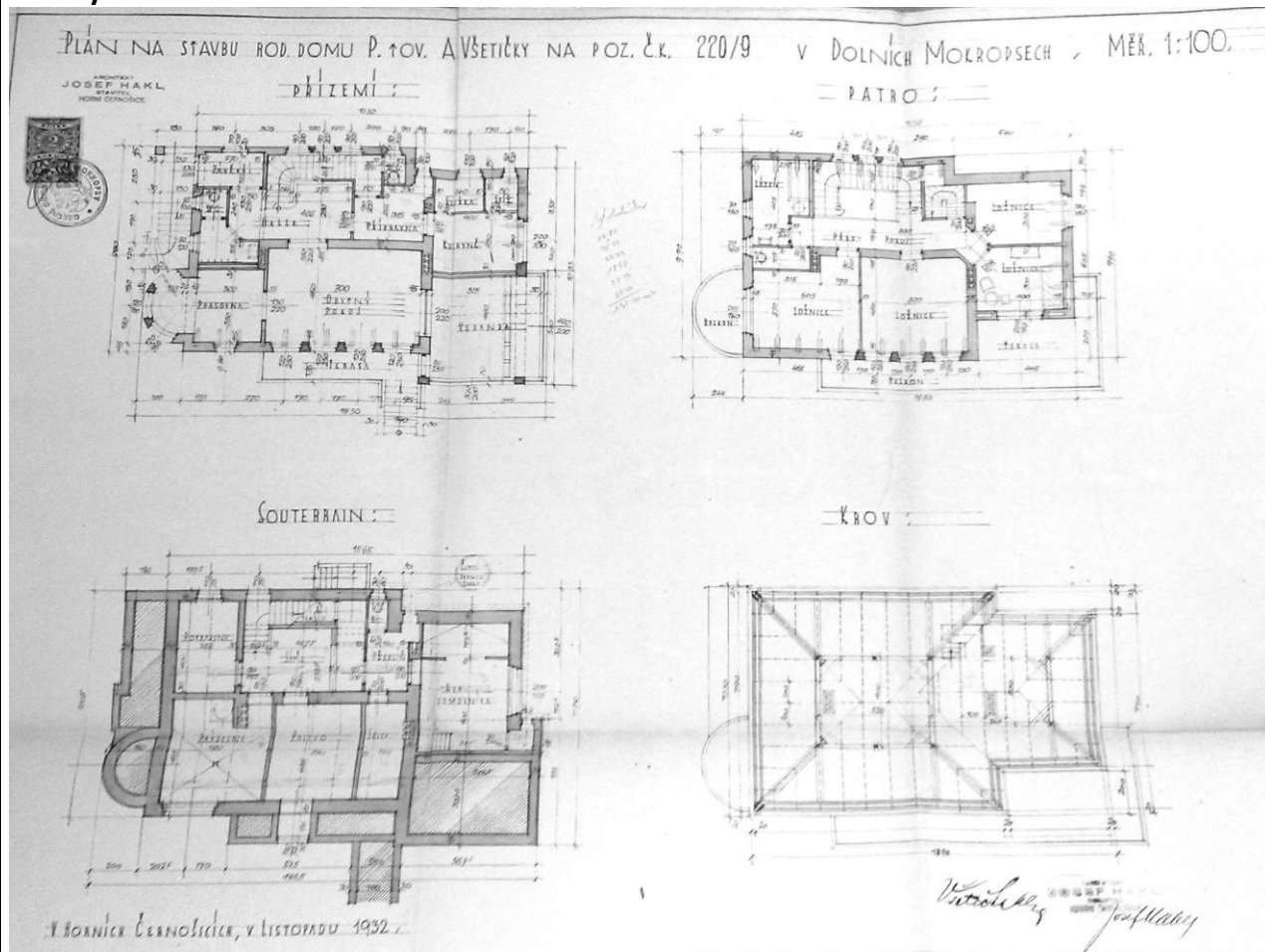
Všetičkův dům patří k jednomu z vrcholů Haklovy samostatné tvorby. Stavba tvoří zajímavou dvojici s Kopáčovou vilou v Dolních Černošicích. Hakl dokonce obě stavby umístil ve svém katalogu na sousední stránky. Obě stavby jsou stylově funkcionalistické, mají obdélný půdorys s akcentovanou horizontalitou. V protoru přízemí se nachází obývací pokoj, který je v nároží vypointován prostorem verandy, v případě Kopáčovy vily oble zakončené, v případě Všetičkovy jde o pravoúhlý závěr. U obou vil vidíme poměrně velkou plochu plné stěny, která kontrastuje s plochou oken. Používání plné stěny bychom, i když zřejmě jen ve zcela obecné rovině, mohli vidět jako inspirační zdroj vycházející od architekta Fröliche, který ji použil jak na budově pošty, tak sokolovny, ale i na Novákově vile od Karla Stráníka. Josef Hakl tento motiv ovšem používá v daleko menší míře. Všetičkův dům dále vyniká luxusem své dispozice, která napovídá, že dům náročnému majiteli. Ten vyráběl kravatu, ovšem byl zřejmě židovského původu, za okupace mu tedy byla budova vyvlastněna a sídlilo zde Hitlerjugend.³⁸

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

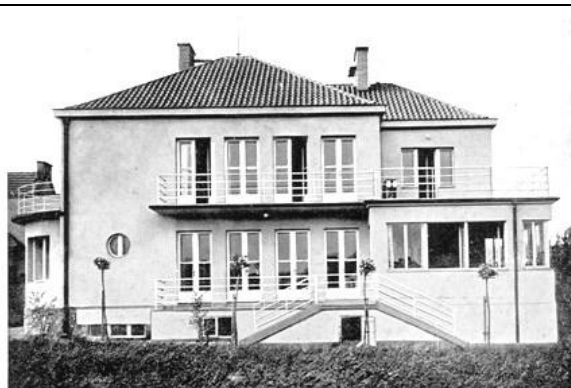
Dobové plány, Karton č. 115, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Přílohy:

Obr. č. 31 Dobové plány Všetičkovy vily

³⁸ Neověřeno.

Vila p. obch. rady a továrníka Al. Všeťičky
v Dolních Mokropsích

Projekt vlastní

Obr. č. 32 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Všeťičkovou vilou

4.11. Wünsch

1932

Název objektu: Vila pro pana vrch. strážmistra Viléma Wünsche		
Adresa	Libušina 167	
Architekt	Josef Hakl	
Stavitel	Josef Hakl	
Projekt	1932	
Realizace	Dokončena 6.6.1933	
Uvedeno v katalogu	ano	
Typ objektu	Rodinný dům	

Obr. č. 33 Současný stav Wünschovy vily

Popis

Vila Viléma Wünsche stojí ve svahu černošického kopce Horka, odkud shlíží na údolí Berounky. Hmotu vily je rozčleněna na hlavní čtvercový objem, ke kterému je na jižní straně připojen odsazený rizalit, na straně severovýchodní pak terasa. Vila má částečně zapuštěný suterén, na který navazuje přízemí s obytnými místnostmi a patro s ložnicemi. Dům je rozdělen na odsazenou hmotu levého křídla, která vystupuje, aby vytvořila místo pro balkon. Na severní straně je pak připojena veranda s třemi okny zasazenými vedle sebe. Budovu zakončuje placková korunní římsa a na ní valbová střecha, která respektuje dva objemy stavby. Spodní část budovy je obložena kamennou podezdívkou, zbytek domu pak pokryt hladkou omítkou. Pro vilu jsou charakteristická zejména okna, v přízemí oblouková, v patře pak pravoúhlá. Tento výtvarný prvek zajímavě odlišuje obě poschodí. Pozoruhodné je i původní ztvárnění severo-západní fasády, kde se nachází i hlavní vchod. Vidíme zde velké schodišťové trojdílné okno, které naznačuje schodiště mezi přízemním a prvním patrem. Tento zajímavý prvek se dodnes bohužel nedochoval, při rekonstrukci z něj byla ponechána jen úplně spodní a úplně horní partie, rozdělena do tří úzkých oken, která připomínají původní dělení. Rovněž zmizelo i malé kulaté okénko vedle verandy.

Hodnocení:

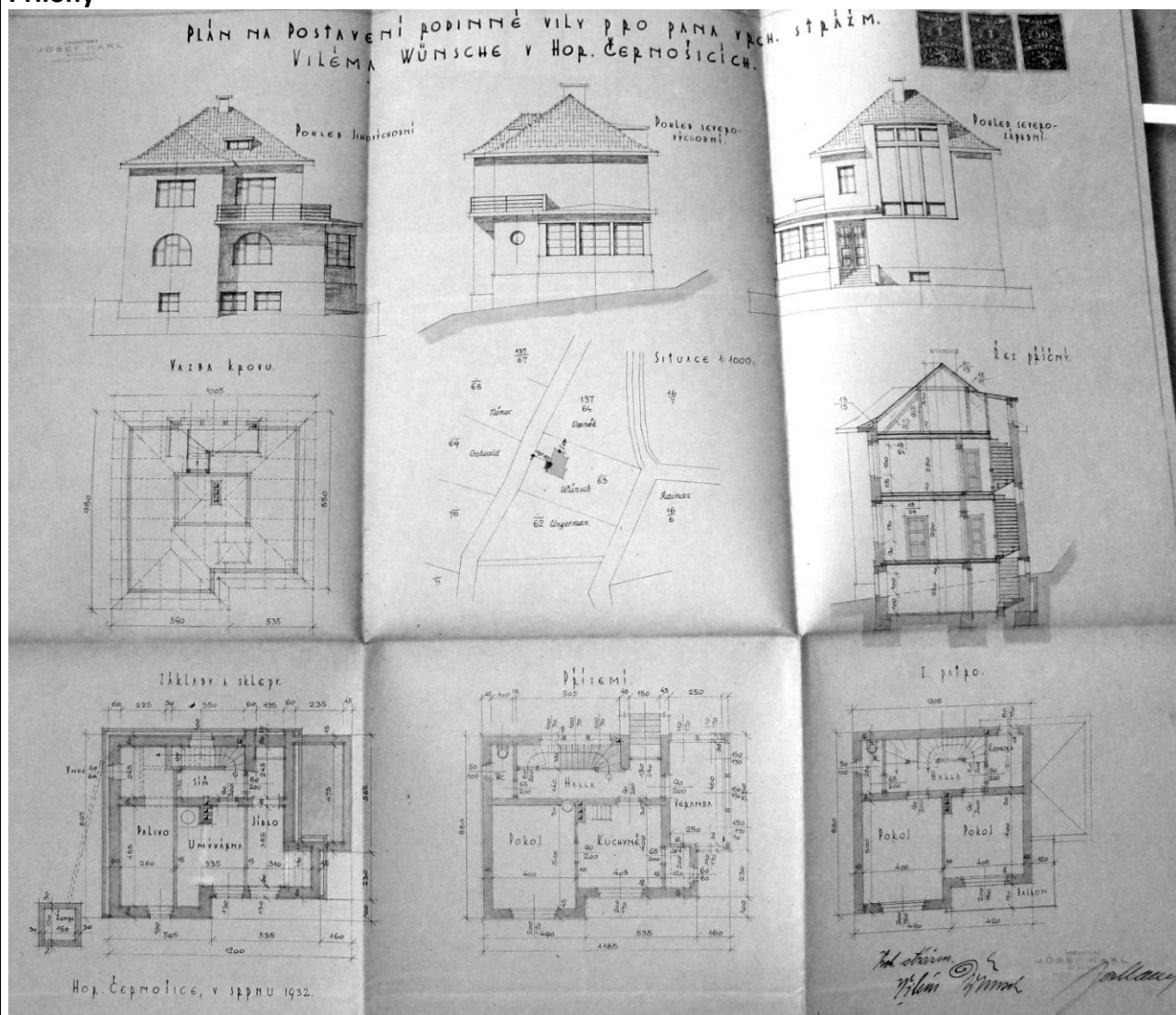
Vila Viléma Wünsche z počátku 30. let patří spíše ke konzervativnějším Haklovým stavbám, ale neobejde se bez zajímavých detailů, jakými jsou především půlkruhová okna a velké schodišťové okno na severozápadní fasádě. Dříve jsme se setkali s obloukovým oknem i velkým schodišťovým oknem u Jakeschovy vily, která stojí na úplném začátku Haklovy kariéry. Na tři díly členěné vysoké schodišťové okno bychom našli i na Haklově vlastní vile.

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Dobové plány, Karton č. 8, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Přílohy

Obr. č. 34 Dobové plány Wünschovy vily

Vila p. vrch. četn. strážm. V. Wünsch
v Horních Černošicích Projekt vlastní

Obr. č. 35 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Wünschovou vilou

Název objektu: Vila pana Ferdinanda Hořejše		
Adresa	Karlštejská 274	
Architekt	Miloš Hořejš a Karel Štipl	
Stavitel	Josef Hakl	
Projekt	červen 1933 (kolaudační plán), plán zahrady z roku 1933	
Realizace	Stavba zahájena 27.5.1932, ukončena 10.6.1933	
Uvedeno v katalogu	ano	
Typ objektu	Rodinný dům	

Obr. č. 36 Současný stav Hořejšovy vily

Vila se nachází v severozápadním rohu původně velmi rozlehlého pozemku při ulici Karlštejská mimo centrum města Černošic. Parcela je mírně svažité směrem k severu a dům stojí na jejím dolním konci. Stavba je jednopatrová, podsklepená. Půdorys je téměř obdélný s vyčnívajícím oblým zakončením verandy. V nejzápadnějším traktu, který je i opticky oddělený od zbytku stavby najdeme provozní místnosti jako pokoj pro služku, místnost na nářadí a garáž. Ve středním traktu pak kuchyň se spíží a konečně nakonec na východní straně nalézáme hlavní vstup, který nás přes předsíň vede do jídelny, největší místnosti, která dále umožňuje vstup na verandu, která je na západní straně elegantně zapuštěna do hmoty domu a na straně západní ho obíhá. V provozním západním traktu se v patře nachází sušárna a prádelna, na jižní straně s přístupem na terasu pak tři pokoje, na severní straně směrem k silnici pokoj pro hosta, lázeň a WC. Fasáda domu je tvořena bílou jemně strukturovanou omítkou, která je doplněna prvky z režného zdiva. Podezdívku tvoří režné cihlové zdivo. Okna i dveře jsou dřevěné s výjimkou kovové rozkládací stěny verandy a vyklápěcích oken. Bíle omítnuté překlady suterénních a garážových oken jsou začleněné do režného zdiva. Vstupní dveře jsou dvoukřídlé, zhotovené ze dřeva, se skleněnou výplní. Dveře i ostatní vnější truhlářské a zámečnické výrobky jsou natřeny tmavě zelenou barvou.

Dominantu celého objektu tvoří jižní průčelí s podélnou zimní zahradou, která je půlkruhově zakončena. Středem půlkruhu prochází ocelový sloup, který pokračuje nad střechu, kde sloužil jako vlajkový stožár.

Interiér zůstal dochován v intaktní podobě (památkově chráněný mobiliář obývacího pokoje), který navrhl též Miloš Hořejš.

K obytnému domu patří také zbytek zahrady, skleník, objekt pro vodní čerpadlo a oplocení.

Hodnocení:

Spolupráce s architektem Milošem Hořejšem, který pro svého otce Ferdinanda Hořejše vytvořil se svým spolužákem Karlem Štiplem vilu v Černošicích, jistě pro Josefa Hakla mnoho znamenala.

Hořejšova vila patří k nejkvalitnějším domům nejen Černošic, ale české meziválečné architektury vůbec. Objekt i jeho areál se zachoval takřka v úplnosti a tvoří pozoruhodný a památkově hodnotný celek. Po architektonické stránce objekt vykazuje dokonale provedený detail a velmi promyšlenou koncepci. Zajímavé je prolínání bílé omítky a režného zdiva a horizontálních a vertikálních prvků, které vyznívají ve stále se opakujícím kontrastu.

Dům (mobiliář obývacího pokoje) je i se zbytkem původní zahrady, oplocením, objektem pro vodní čerpadlo a skleníkem zapsán od 2.2. 2005 v Ústředním seznamu kulturních památek.

Je nepravděpodobné, že by stavitel Hakl mohl mít na formální podobu vily nějaký větší vliv. Přesto je srovnání Hořejšovy vily a Haklových realizací na místě. Ukazuje totiž, že Hakl držel krok s dobou. Na místě je především porovnání s Kopáčovou a Všetickovou vilou, z nichž můžeme vyčíst podobný motiv akcentované horizontality spodní společenské místnosti ukončené verandou, v patře potom s terasou. Haklovy vily nevynikají tak úžasným detailem, nepoužívá prvky vytvořené přímo na míru, ale používá běžně dostupné prvky, se kterými se ale snaží dosáhnout neméně kvalitního výsledku.

Poznámky:

Miloš Hořejš projektoval stavbu se svým spolužákem Karlem Štiplem, pozdějším architektem, sochařem a profesorem na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Miloš Hořejš není pod projekty podepsán, zřejmě proto, že mu chyběly příslušné zkoušky. Oba spolu absolvovali speciálku Josipa Plečnika na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Plečnikův vliv na vile dobře rozpoznáme např. v kontrastu mezi strohou severní stranou a dynamickým jižním průčelím.

Prameny a literatura:

Marcela Koukolová et al., *Miloš Hořejš-vila architekta Miloše Hořejše*, 4 sv. akčního projektu 01, CORA, Praha 1998.

Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Foibos, Praha 2010

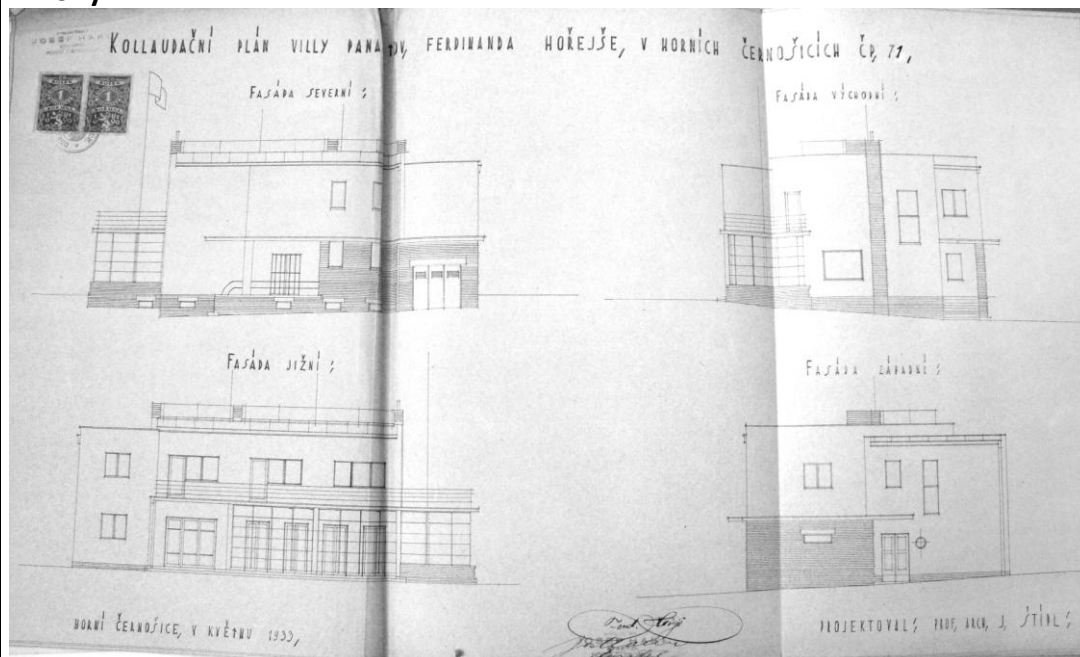
Ester Havlová, Jiří Junek, Šárka Koukalová, Zdeněk Lukeš, *100 staveb. Moderní architektura Středočeského kraje*, Titanic, Praha 2006.

Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

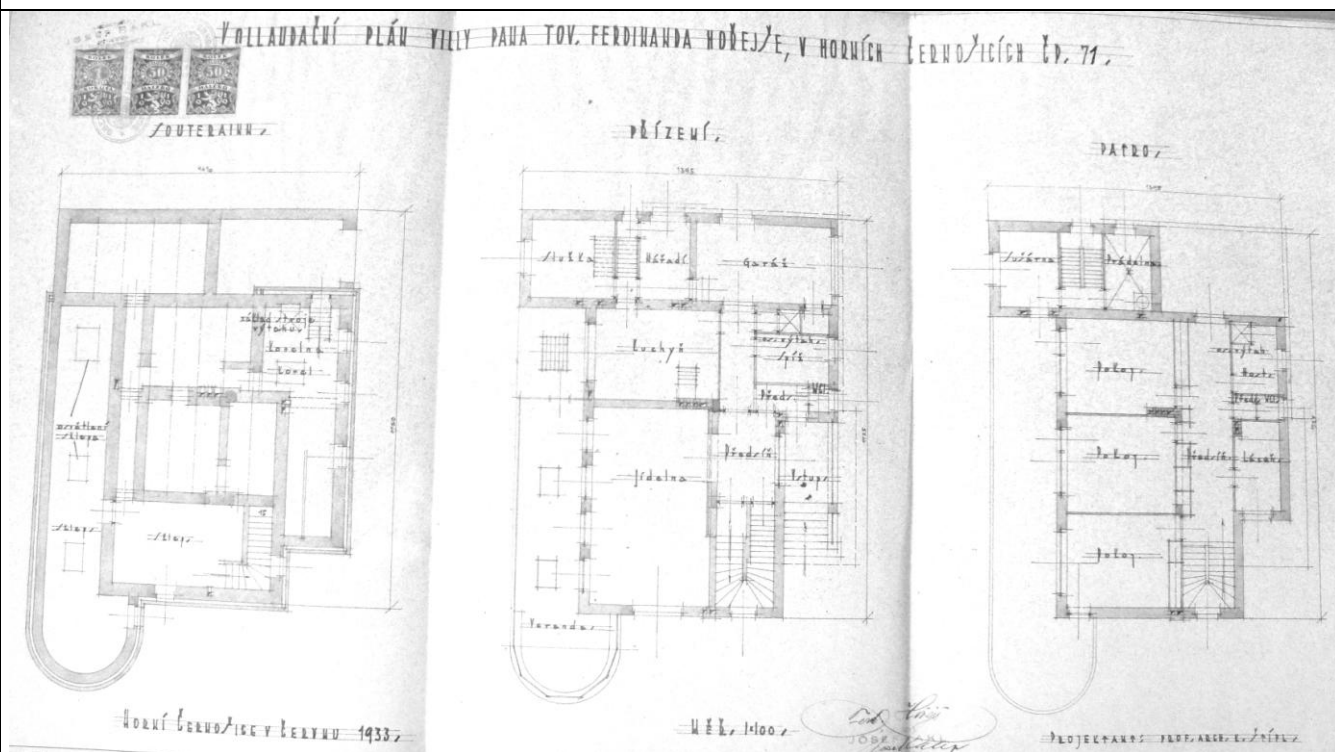
Dobové plány, Karton č. 5, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

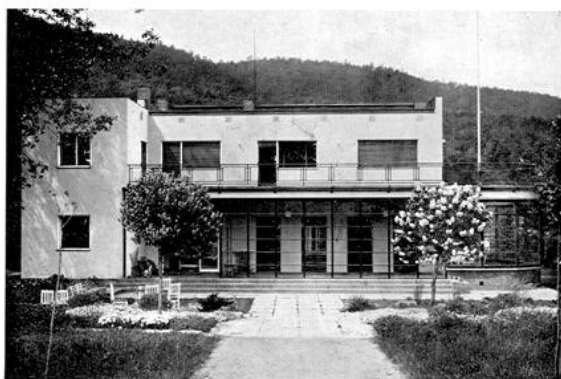
Přílohy:

Obr. č. 37 Dobové plány Hořejšovy vily

Obr. č. 38 Dobové plány Hořejšovy vily

Vila p. továrníka F. Hořejše v Horních Černošicích

Projekt dodán p. stavebníkem

Obr. č. 39 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Hořejšovou vilou

4.13. Kopáč

1939

Název objektu: **Vila pro pana Dr. Stanislava Kopáče**

Adresa	Poštovní 234
Architekt	Josef Hakl
Stavitel	Josef Hakl
Projekt	1939
Realizace	neznámo
Uvedeno v katalogu	ne
Typ objektu	Rodinný dům

Obr. č. 40 Současný stav Kopáčovy vily

Vila na úpatí kopce Horka stojí na lehce svažitém pozemku a nachází v jeho horní části. Má obdelný půdorys a tři nadzemní podlaží. Hlavní jižní fasáda se obrací směrem k silnici Karlštejské. Dům je členěný na podezdívku z režného zdiva, dvě omítnutá podlaží a plochou střechu. Z jednotné hmoty domu vystupuje v pravé části rizalit, který je v úrovni podezdívky nesen hranolovými sloupy, v prvním podlaží nese balkon a korunuje ho terasa v patře posledním. K jednotné hmotě domu je pak samostatně přičleněn i hlavní vchod, který je s terénem propojen schody. Zajímavým prvkem je dřevěná markýza, která je vynesena dřevěnými trámy. Střecha je plochá. Dům má podezdívku z režného zdiva a hladkou omítku. Kovová zábradlí byla jak u francouzského okna, tak u balkonu v prvním patře pojata z horizontálních kovových trubek. Dřevěná okna i vrata garáže jsou natřena na tmavě zelenou barvu.

Hodnocení:

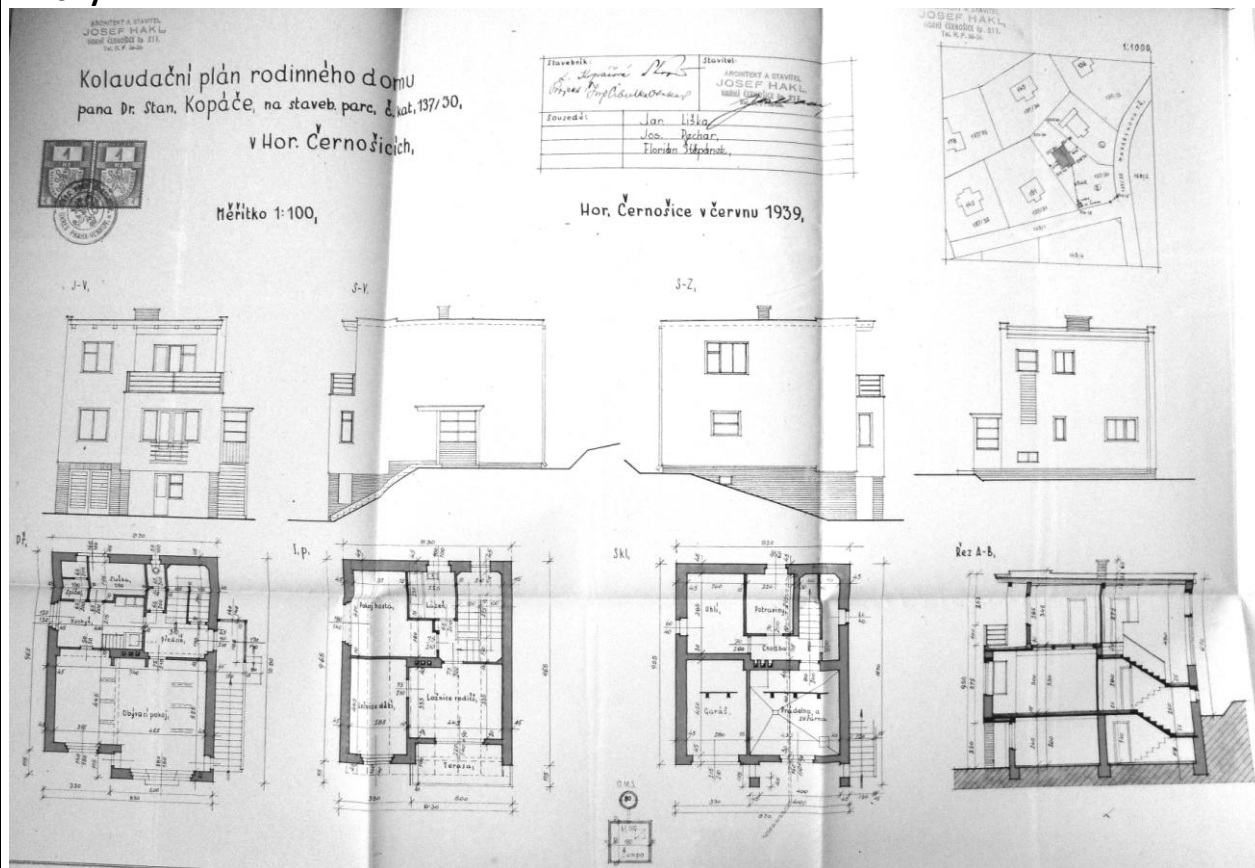
Kopáčova vila v Horních Černošicích v katalogu zastupuje Haklovu pozdní tvorbu. Vila pevně drží svůj objem, z kubusu vystupuje pouze plochý rizalit a zastřešení hlavního vchodu. Jde o realizace velice umírněnou a strohou. Celková barevnost může připomínat Hořejšovu vilu, na které Hakl spolupracoval. Zajímavými detaily jsou trubkové zábradlí či dřevěná markýza, která chrání balkon v posledním patře.

Prameny a literatura:

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Dobové plány, Karton č. 8, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Přílohy:

Obr. č. 41 Dobové plány Čermákovy vily

5. Úplný soupis Haklových staveb

Úplný soupis staveb s adresami, řazený podle let

Č.	Rok výstavby	Název objektu	Druh projektu	Adresa	Uvedeno ve vlastním katalogu	Dobové plány	Fotogra- fie součas- ného stavu
1	1926	Vilka pro pana Adolfa Skopce, pokladníka Národ. banky čsl. v Praze	Návrh a realizace	Střední 425		x	x
2	1927	Obytný dům pro p. K. Bimeisla, s chotí Marií, bytem na Smíchově	Návrh a realizace	Dobřichovická 754		x	
3	1927	Obytný dům pro pana Zdeňka Jakesche	Návrh a realizace	Dr. Janského 433		x	x
4	1927	Obytný dům pro p. redaktora Bohumila Jůzu	Návrh a realizace	Dolní Mokropsy		x	
5	1927	Obytný dům pro p. Kučeru Jos., čs. kapitána a choť Marii	Návrh a realizace	Střední 381	x	x	x
6	1927	Obytný dům pro p. Macourka a choť	Návrh a realizace	Dobřichovická 746		x	x
7	1927	Obytný dům pro pana Rudolfa Makoně a jeho choti Františky	Návrh a realizace	Chrudimská 768		x	x
8	1928	Přestavba části hospodářské budovy při obytném domu p. A. Čumrdy	Návrh a realizace	Horní Černošice		x	
9	1928	Rod. dům pí M. Kašparové	Návrh a realizace	V Horce 172	x	x	x

10	1928	Obytný dům s dílnou pro pány manžele Hemerkovi	Návrh a realizace	Vrážská 329		x	x
11	1929	Plán na postavení obytného domu p. Arnošta Mičána a choti Františky	Návrh a realizace	Dobřichovická 745		x	
12	1929	Vila pp. Fr. Sojky a K. Fouse	Návrh a realizace	Na Drahách 568	x	x	x
13	1929	Stavební změny při stávajícím domě p. V. Mestka	Návrh a realizace	Horní Černošice		x	
14	1929	Letní dům Jaroslava Nováka	Pouze realizace	Poštovní 215		x	x
15	1930	Vlastní rodinný dům stavitele Josefa Hakla	Návrh a realizace	Karlštejská 264	x	x	x
16	1930	Vila p. vrch. techn. rady ing. Rud. Šolty	Pouze realizace	Libušina 150	x	x	x
17	1931	Vila p. továrníka Jar. Kopáče v Dolních Černošicích	Návrh a realizace	Černošická 435	x	x	x
18	1931	Vila p. Dr. Old. Opletala v Dolních Černošicích	Návrh a realizace	Dolnočernošická 434	x	x	x
19	1931	Rodinný dům pro pana Jaroslava Vodvářku	Návrh a realizace	Dolnočernošická 439		x	
20	1931	Vila p. řed. J. Aixnera	Návrh a realizace	Karlštejská 265	x	x	x
21	1931	Vila p. vrch. odb. rady ing. Květ. Čermáka	Pouze realizace	Libušina 228	x	x	x
22	1932	Rod. dům p. četn. štáb. kap. v. v.J. Kupky	Návrh a realizace	V Dolích 309	x	x	x

23	1932	Dům pro slečnu Annu Ptáčnickovou	Návrh a realizace	Radotínská 40		x	x
24	1932	Sokolovna	Pouze realizace, Architekt Jaroslav Frölich	Fügnerova 222	x		x
25	Poč. 30. let.	Pošta	Pouze realizace, Architekt Jaroslav Frölich	Poštovní 228			x
26	1932	Rodinná vila pro pana vrch. strážm. Viléma Wünsche	Návrh a realizace	Libušina 167	x	x	x
27	1932	Zastřešení vily p. Bohuslava Hausnera	Návrh a realizace	Dolní Mokropsy		x	
28	1932	Rodinný dům pro pány manžele Křepínských ze Smíchova	Návrh a realizace	Svatopluka Čecha 806		x	x
29	1932	Vila p. obch. rady a továrníka Al. Všetických v Dolních Černošicích	Návrh a realizace	Zdeňka Lhoty 473	x	x	x
30	1933	Vila p. továrníka F. Hořejše	Pouze realizace, Arc hitekt Miloš Hořejš	Karlštejská 274	x	x	x
31	1933	Vila p. Jar. Chrastila, úředníka	Návrh a realizace	V dubině 161	x	x	x
32	1933	Změny při postavení rodinného domu p. A. Müllera	Návrh a realizace	Mánesova 775		x	x
33	1934	Stavbu a znovuzřízení restaurační místnosti pro páni manželé Koušovi	Realizace dostavby	Dolnočernošická 427		x	

34	1934	Rodinný dům pro p. Jaroslava Jedličku	Návrh a realizace	Dolní Mokropsy		x	
35	1935	Přestavba a přístavba zahradního domku pro pana Josefa Džbánka	Návrh a realizace	Fügnerova 249		x	x
36	1935	Vyrovnání 1.P. a zřízení nového zastřešení domu pro p. řed. Václava Kokeše	Návrh a realizace	V Mýtě 286		x	x
37	1935	Rodinný dům pro mil. paní Julii Lapáčkovou	Návrh a realizace	Karlická 316		x	x
38	1936	Stavební úpravy na vile Aloise Novotného	Realizace stavebních úprav	Lesní 272		x	x
39	1938	Rodinný dům manželů Martínkových	Pouze realizace a zhotovení plánů, akad. arch. Stanislav Tobek	Akátová 725		x	x
40	1938	Adaptace a přístavby na domu p. Hromádka	Návrh a realizace	Horní Černošice		x	
41	1938	Rodinný dům pro pana účetního Antonína Vachalovského	Návrh a realizace	Horní Černošice		x	
42	1939	Stavební úpravy na restauraci pana Josefa Škvora	Pouze realizace	Dobřichovická 754		x	x
43	1939	Rodinný dům pro pana Dr. Stan. Kopáče	Návrh a realizace	Poštovní 234		x	x

44	1941	Nástavba a přestavba domu paní Traplové	Návrh a realizace	Horní Černošice		x	
45	?	Vila pí MUDr. a Ph. Dr. Kláry Kohoutové	Návrh a realizace (adaptace jiného projektu)	V Dolích 306	x		x
46	? (po 1932) ³⁹	Vila p. ing. J. Kubína	Pouze realizace	V Dubině 163	x		x
47	? (po 1932)	Vila p. vrch. odb. rady Dr. J. Němce	Pouze realizace	Libušina 145	x		x
48	?	Vila p. Dr. Pavla Zelenky	Návrh a realizace	V Horce 222	x		x
49	?	Vila pro paní Zikmundovou	?, ale zřejmě návrh a realizace	Karlštejská 267			x
50	?	Weekend p. řed. B. Svobody	Návrh a realizace	Horní Mokropsy	x		
51	?	Vila p. ing. K. Lísky	Pouze realizace	Horní Mokropsy	x		
52	?	Vila p. taj. Halušky	Návrh a realizace	Horní Mokropsy	x		

³⁹ Tímto rokem se datuje velká výstavba na území tzv. Horky.

6. Závěr

Z nástinu produkce místní stavební firmy Josefa Hakla je patrné, že tvořil především v druhé polovině 20. a 30. letech 20. století, kdy absorboval vliv vysoké architektury a přenášel ho do svých realizací.

Josefu Haklovy se podařilo vytvořit ideální typ letní vily, který varioval během celé své kariéry. Byla jím vila s úplně zapuštěným, částečně zapuštěným (často díky svažitosti pozemku) suterénem. Nad ním se nacházelo přízemí se společenskými a provozními místnostmi a velmi oblíbenou verandou či zimní zahradou. Ta byla často nesena sloupy. V prvním patře se nacházely soukromé pokoje, ze kterých byl umožněn vstup na terasu, která se nacházela nad nebo přímo na verandě. Velký důraz byl kladen na prosvětlení staveb a jejich propojování s přírodou. Opakujícím se prvkem byl například hlavní vchod umístěný mimo hlavní kubus stavby, oblý rizalit, půlkruhová okna. Josef Hakl často pracoval s kombinací hladké omítky a režného či cementového zdiva. Střechy volil většinou valbové, často velmi členité.

Josef Hakl nestavěl pouze v jednom stylu, ale volně přecházel mezi pozdní geometrickou modernou až k funkcionalismu. Ve slohovém výrazu nebyl příliš radikální.

Většina jeho staveb je hodně členitá, prostor je modelovaný z interiéru. Pro jednotlivé místnosti najde nejvhodnější umístění a jejich objemy se pak vypisují do fasády. Jeho nejpřísnější stavbou je vila Stanislava Kopáče z Horních Černošic.

Stavitele Hakla jistě posunuly stavby „vysoké architektury“, na kterých měl možnost spolupracovat. V jejich světle rovněž rozpoznáváme míru kvality jeho vlastních realizací. Stavitel Hakl v žádné ze svých realizací nikdy nedosáhl takové čistoty detailu a provedení jako jeho kolegové architekti. U Hakla nenalézáme velké prosklené plochy či dlouhé řady pásových oken. Ovšem pomocí skládání běžných oken dosahuje podobného efektu. Podobný případ je i plná stěna, se kterou pracovali architekti Stráník a Frölich: Hakl s motivem pracuje, i když nedosahuje takového efektu.

Haklova tvorba je nejbližší architektu Hořejšovi. Vedle ní vidíme, že se pokoušel u Kopáčovy a Všetickovy vily, svých nejcennějších realizací o podobnou dispozici až nautické funkcionalistické architektury, ovšem s menšími možnostmi místního stavitele.

7. Prameny a literatura

Archivní fondy

Státní oblastní archiv Praha-západ se sídlem v Praze

Pamětníci

Archivářka Milena Křížová

Jan Kloboučník

Literatura

Marie Benešová, Tradice rodinného domu, *Architektura ČSR*, č. 9, 1986, s. 413-416.

Marie Benešová, Sto let vývoje rodinného domu na okraji Prahy, *Staletá Praha*, č. 20, Praha 1990, s. 264-279.

Kenneth Frampton, *Moderní architektura. Kritické dějiny*. Praha 2004.

Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932

Ester Havlová, Jiří Junek, Šárka Koukalová, Zdeněk Lukeš, *100 staveb. Moderní architektura Středočeského kraje*, Titanic, Praha 2006.

Jaroslav Herout, *Staletí kolem nás*, Paseka, Praha, Litomyšl, 2002.

Karel Honzík, *Tvorba životního slohu*, Praha 1946.

Norbert Huse, *Le Corbusier*, Olomouc 1995.

Pavel Janák, *Obrys doby, Arbor Vitae*, Praha 2009

Jiří Kohout, Jiří Vančura, *Praha 19. a 20. století. Technické proměny*. Praha 1986.

Jan E. Koula, Rodinný dům jako pionýr nové architektury, *Architektura ČSSR*, 1969, č. 9-10, s. 523-543.

Jan E. Koula, *Obytný dům dneška*, Družstevní práce, Praha 1931.

Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. století* (výzkumný záměr v digitální a tištěné podobě), Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.

Šárka Koukalová, *Moderní architektura města Černošic*, diplomová práce, Dějiny a teorie designu a nových médií, 2008.

Šárka Koukalová, Letní rezidence pražanů, Dobřichovice a vilová architektura 19. a 20. století., Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2013.

Marcela Koukolová et al., *Miloš Hořejš-vila architekta Miloše Hořejše*, 4 sv. akčního projektu 01, CORA, Praha 1998.

Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, (1. díl), 1996, (5. díl), 2002, (6. díl), 2004.

Vojtěch Lahoda, Mahulena Nešlehová et al., *Dějiny českého výtvarného umění. 1890-1938*, Praha 1998.

Zdeněk Lukeš: *Černošice. Architektonicko-památkový průzkum* (digitální zpracování), Městský úřad Černošice, 2004-2005.

Zdeněk Lukeš: *Černošice. Architektonicko-památkový průzkum* (digitální zpracování), Městský úřad Černošice, 2004-2005.

Ing. A. Podzemský, *Novodobá pražská architektura 1925-1938*, Reportáž, Fr. Ziegnera, Praha 1947.

Zuzana Scholzová, Palác nebo chýše? Hledání výrazu vilové architektury, *Středočeský vlastivědný sborník*, sv. 20, Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 2002, s. 35-38.

Mackay Hugh Baillie Scott, *Dům a zahrada*, Praha 1910.

Rostislav Švácha, Architekti Devětsilu, in: *Česká výtvarná avantgarda 20.let* (kat.výst), Praha – Brno 1986, výst.č. 261, 262.

Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu. Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994.

Rostislav Švácha, *Dva domy, Domov*, 1988

Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Foibos, Praha 2010

Pavel Vlček (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha, 2004.

Jindřich Vybíral, *Česká architektura na prahu moderní doby*, Praha 2002.

Zdeněk Wirth, *Villa, Styl*, 1910, roč. 11, s. III-VI.

Zdeněk Wirth, Antonín Matějček, *Česká architektura XIX. století*, Praha 1922.

8. Seznam obrazových příloh

Obr. č. 1. Josef Hakl na zahradě své vlastní vily, po 1931, archiv rodiny Josefa Hakla

Obr. č. 2. Současný stav domu Zdeňka Jakesche, foto Anna Fulíková, 24.6.2014

Obr. č.3. Dobové plány domu Zdeňka Jakesche, Dobové plány, Karton č. 111, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr. č. 4. Současný stav vily pro stavebníky Sojku a Fouse, foto Anna Fulíková, 24.6.2014

Obr. č. 5 Dobové plány vily pro stavebníky Sojku a Fouse, Dobové plány, Karton č. 113, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

- Obr. č. 6 Dobové plány vily pro stavebníky Sojku a Fouse, Dobové plány, Karton č. 113, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.
- Obr. č. 7. Výřez z katalogu Josefa Hakla s vilou pro stavebníky Sojku a Fouse, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.
- Obr. č. 8 Současný stav Novákovy vily, foto Mgr. Pavel Blaženín, MÚ Černošice.
- Obr. č. 9 Dobové plány Novákovy vily, Šárka Koukalová, *Černošice, Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20.století*, Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Praha 2005.
- Obr. č. 10 Současný stav Haklovy vily, foto Anna Fulíková, 24.5.2014.
- Obr. č. 11 Výřez z katalogu Josefa Hakla s vlastní vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.
- Obr. č. 12 Dobové plány vlastní vily Josefa Hakla, archiv rodiny Josefa Hakla.
- Obr. č. 13 Vlastní vila Josefa Hakla, dobová fotografie se zamýšlenou přestavbou, pohled z Fügnerovy ulice, archiv rodiny Josefa Hakla.
- Obr. č. 14 Fotografie ze stavby Haklovy vily, pohled na zahradní průčelí, archiv rodiny Josefa Hakla.
- Obr. č. 15 Současný stav pošty, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.
- Obr. č. 16 Fotografie současného stavu pošty, pohled z ulice Riegrovy, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.
- Obr. č. 17 Současný stav Kopáčovy vily, foto Anna Fulíková, 25.7.2013.
- Obr. č. 18 Dobové plány Kopáčovy vily, Dobové plány, Karton č. 4, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.
- Obr. č. 19 Fotografie interiéru Kopáčovy vily v současném stavu, foto Anna Fulíková, 25.7.2013.
- Obr. č. 20 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Kopáčovou vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.
- Obr. č. 21 Současný stav Čermákovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.
- Obr. č. 22 Dobové plány Čermákovy vily, Dobové plány, Karton č. 7, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.
- Obr. č. 23 Dobová fotografie z výstavby Čermákovy vily, archiv rodiny Josefa Hakla.
- Obr. č. 24 Současný stav Aixnerovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.
- Obr. č. 25 Dobové plány Aixnerovy vily, Dobové plány, Karton č. 7, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.
- Obr. č. 26 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Aixnerovou vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.
- Obr. č. 27 Současný stav Sokolovny, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.

Obr. č.28 Dobový plán Sokolovny, celkový pohled, Dobové plány, Karton č.7, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr. č. 29 Dobová fotografie Sokolovny, archiv Mileny Křížové.

Obr. č. 30 Současný stav Všetičkovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.

Obr. č. 31 Dobové plány Všetičkovy vily, Dobové plány, Karton č. 115, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr. č. 32 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Všetičkovou vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Obr. č. 33 Současný stav Wünschovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.

Obr č. 34 Dobové plány Wünschovy vily, Dobové plány, Karton č. 8, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr č. 35 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Wünschovou vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Obr. č. 36 Současný stav Hořejšovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.

Obr. č. 37 Dobové plány Hořejšovy vily, Dobové plány, Karton č. 5, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr. č. 38 Dobové plány Hořejšovy vily, Dobové plány, Karton č. 5, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.

Obr. č. 39 Výřez z katalogu Josefa Hakla s Hořejšovou vilou, Katalog architekta a stavitele a Josefa Hakla, 1932.

Obr. č. 40 Současný stav Kopáčovy vily, foto Anna Fulíková, 24.6.2014.

Obr č. 41 Dobové plány Čermákovy vily, Dobové plány, Karton č. 8, Archiv Berní správy na Smíchově, Státní okresní archiv Praha-západ.